

Ofirmarea

FONDATORI: CONST. GH. POPESCU ȘI OCTAVIAN RULEANU

I. RENTEA

De vorbă

In acest număr semnează :

GAVRIL BĂRBUL
CARMEN SYLVA
EM. PAPAȘISSU
MIHAIL LUNGIANU
ION ȘUGĂRIU
C. PĂRLEA
CORNELIA A. BĂCIU
ION TOLESCU VĂLENI
A. GROBEIU
ION NEGEȘCU
TITUS BILȚIU
O. ROȘNOVEANU
PETRE PĂULESCU
VICTOR V. MOIȘ
ION H. MUNTEANU
T. MIHĂILESCU
N. VĂJ
VICTOR EFTIMIU
OCTAVIAN RULEANU
CONST. GH. POPESCU

Exemplarul Lei 15

AFIRMAREA

APARE LUNAR

Redactori :

Const. Gh. Popescu
și
Octavian Ruleanu

SPRIJINITORII REVISTEI: dr. Ștefan Anderco, dir. Augustin Baciu, prof. Gavril Barbul, dr. Lucian Bretan, farm. Alexe Nan, dr. Ioan Pogăciaș, ing. Zeno Spârchez, dr. Eugen Seleş.

Colaborator artistic: I. Rentea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

- Rugăm stăruitor pe toți cititorii noștri să binevoiască **a ne achita abonamentele.**
- Redacția și Administrația Str. Moldova 53 Satu-Mare.

ABONAMENTE:

Parti ulari	— — — — —	Lei 150
De sprijin	— — — — —	" 300
Pentru instituții	— — — — —	" 500
Exemplarul	— — — — —	" 15

Ofirmarea

Literară—Socială

SPRIJINITĂ DE „ASTRA”, DESPĂRȚĂMÂNTUL SATU-MARE

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ȘI OCTAVIAN RULEANU

ANUL IV. — No. 8—9. AUG.—SEPT. 1939

FIGURI UITATE DIN TRECUTUL ROMÂNESC AL SĂTMARULUI

Momente din viața unui mare și vrednic român:

Georgiu Maniu

de GAVRIL BARBUC

Titanica noastră încordare de veacuri pentru stăpânirea acestui pământ românesc, are, în împrejurările de-acum, cam același aspect. Inșă noi, generația de astăzi, care profităm de jertfa înaintașilor, avem datorie sfântă ca să ne încordăm privirea, să străbatem cu ea dincolo de rândul numelor consacrate și să scoatem la lumină cât se poate de mulți din ceata eroilor cari ne-au hărăzit acest veac de glorie în care trăim.

Cred nimerit să ridic vâlul uitării ce acoperă viața unui mare și vrednic român care a fost, protopopul de Seini, Georgiu Maniu. Fac acest lucru animat de gândul ce l-am avut întotdeauna: „Cinstirea eroilor bisericii și ai neamului”.

Georgiu Maniu s'a născut în 1820, în comuna Șamșud, jud. Sălaj. După terminarea studiilor de liceu a îmbrățișat cariera preotească. A terminat teologia la Viena și s'a distins prin temeinicia pregătirii și cunoașterea limbilor moderne: franceza, germana și engleza. În 1844 a fost hirotonit preot, după ce se căsătorise cu Maria Șomlea, o româncă de origine macedoneană, al cărei bunic a clădit biserica gr. cat. din partea Minteu a orașului Satu-Mare, cu o cheltuială de 4.000 Fl. Vitregia sortii a făcut ca, în această biserică clădită cu bani românești, să se încuibă limba ungurească, care persistă până în zilele noastre.

După hirotonire a administrat parohia Gherța-Mică, dela 1846-Tăuții de jos, iar la

1852 a fost numit vice-arhidiacon al Seiniului și inspector al școalelor naționale din district, unde a rămas până la moarte care i-a pus capăt vieții sale rodnice în anul 1876.

În Seini începe viața lui activă și binefăcătoare pentru neamul său. Aici sufletul-i dornic de fapte mari găsește teren de muncă în ogor întelenit. Munca, răbdarea și jertfa lui va face dintr'o comunitate săracă și desorganizată, un centru luminos al rezistenței noastre naționale, iar din Georgiu Maniu, un erou al frământărilor noastre de veacuri, figură frumoasă de preot român, izvor de încurajare pentru vremuri grele.

În Seini protopopul Maniu găsește o bisericuță mică de lemn, în ulița Țiganilor, în care nu încăpeau cei 2.050 de credincioși. În primul moment se gândește să scoată biserica din marginea comunei și să clădească în centru una frumoasă și încăpătoare. A fost nevoit însă să lupte cu două greutate mari: sărăcia credincioșilor și lipsa de teren în centru.

Prima predică a fost înlăturată dela început. Soția sa, descendentă din familie de ctitori de biserică, a fost bogată. Ajutorul bănesc nu ar fi lipsit. A fost însă dificilă cheștiunea terenului. Noul preot ar fi dorit un loc de frunte în mijlocul comunei. Intra-vilanele din centru erau însă toate în mâinile Ungurilor și nici unul n'a voit să vândă Valahilor un petec de pământ.

Intenția frumoasă și râvna pentru lucră-

ri mari nu rămâne niciodată fără de rezultat. Un bogătaş ungar, Darvai Filip, care avea un loc viran lângă biserica rom. cat., jucând cărți și-a pierdut banii, rămase însă și cu o datorie de 2.000 Florini, cari trebuiau plătiți în termen de 24 de ore, precum dispune codul de onoare al jucătorilor de cărți.

O sumă atât de importantă pe acele vremuri n'a avut la dispoziție nici unul din prietenii săi, astfel a fost nevoit să recurgă la popa român, care-i solicitase în mai multe rânduri terenul de lângă biserică. În ziua următoare, după jocul fără noroc, se adresează lui Georgiu Maniu și-l întreabă dacă are bani căci e dispus să-i vândă terenul cerut. Și în timp ce preotul făcea contractul, iar preoteasa număra din „cesleu“ cei 2.000 Florini, Darvai plângea — după cum a mărturisit el singur mai târziu — de durere sufletească, că e nevoit să vândă Valahilor un teren în mijlocul comunei.

Acuma planul său frumos se apropia de realizare. Biserica însă nu avea fonduri, credințioșii erau săraci, el însă era animat de ideea ca să vadă în plin centrul comunei ridicându-se o biserică grandioasă, simbol al puterii și dreptul nostru pe acest pământ. Cu mai puțin din banii enoriașilor și cu mai mult din venitul soției sale, o adevărată catedrală a răsărit în mijlocul comunei.

La 1876, când moare, biserica era ridicată până la ferestre.

Dovadă a greutăților pe care le-a întâmpinat este că, urmașul său, arhidiaconul Alexe Berinde, unul din cei mai harnici preoți, a trebuit să lupte 2 decenii, până când a terminat această clădire monumentală, mărturie de viață trăită cu rost.

Clădirea bisericii începută, pornește campania pentru înființarea unui gimnaziu la Seini. Acțiunea lui a fost sprijinită de vicarul Maramureșului, Mihail Pavel, care mai târziu ca episcop al Orăzii a fost unul din binefăcătorii neamului românesc.

Această frumoasă năzuință a fost stârnită de împărțirea românilor în taberele activiști și neactiviști și nu a putut lua ființă.

Sufletul său veșnic agitat pentru lucruri frumoase nu s'a putut împăca cu neactivității. Ca inspector școlar a cutreerat satele, vizitând școlile. Unde găsea copii talentați îi îndemna să facă carte, ajutându-i cu banii săi la școlile secundare și la Universitate.

Zeci de tineri au fost crescuți cu cheltuiala sa și mulți dintre ei au făcut parte din acea generație, care prin lupte și jertfe, a realizat visul milenar al Românilor.

Acești tineri, drept recunoștință, i-au ridicat un monument pe locul unde a fost altarul bisericii vechi. Pe monumentul, astăzi uitat de lumea frământată în vârtoarea vieții, stă scris: „În memoria lui Georgiu Maniu, prietenii lui, anul 1882.“

Fondurile pentru acest scop, 3.000 Florini au fost adunați dela românii ardeleni, de către avocatul Ioan Brândușan din Cluj, preotul Sabin Coroianu, avocatul Iuliu Coroianu și Vasile Lucaciu, marele luptător național.

Această atenție față de memoria lui se datorește faptului că, Georgiu Maniu, pe lângă ajutorul material dat tineretului studios, aduna în jurul său, în modesta casă parohială din Seini, pe toți românii de seamă. Acolo se discutau toate chestiunile actuale românești și se făureau planuri de luptă pentru ridicarea și deșteptarea Românilor. Sufletul său plin de foc a aprins făclia dragostei de neam în multe inimi tinere. Vasile Lucaciu își petrecea în tinerețe o mare parte a vacanței în casa acestui mare român și cele auzite și văzute aici l-au determinat în bună parte ca să apuce calea grea, dar glorioasă, a luptelor naționale.

Condeii mei este prea slab ca să pot scoate în relief toate însușirile frumoase ale acestui suflet românesc. Las să completeze ceea ce am omis eu, următoarea întâmplare:

Reverendisimul Ilarie Boros, astăzi canonic în Baia-Mare, ca student în teologie, l-a vizitat pe bătrânul preot într-o zi ploioasă. Intrând în curte, vede pe doamna preoteasă și o întreabă dacă este acasă părintele. Ii răspunde că este acasă, dar nu s'a sculat încă. Îl conduce în modesta cameră de culcare, unde-l găsește pe Georgiu Maniu citind în pat. Ținea deasupra capului un ploier, pentru că ploaia deasă din acea zi străbătuse prin acoperișul casei și se scurgea în stropi supărători deasupra patului. Acest tablou a făcut-o pe doamna preoteasă să exclame: „Vezi așa este, dacă se ocupă veșnic cu treburile altora, îl plouă pe cap.“

Toți oamenii mari și-au neglijat atât persoana proprie, cât și afacerile lor personale. Sufletul lor mare a fost absorbit de lupta ce o duceau pentru atingerea idealului propriu.

Noi, urmașii, cari ne-am adăpat din isvorul nesecat al idealismului lor și ne bucurăm de roadele luptei lor titanice, avem sfânta datorie să le păstrăm memoria, căci poporul, care nu știe să-și cinstească eroii, n'are drept la viață.

*Amintiri necunoscute din viața
Reginei poete Elisabeta a României*

*Locuința noastră**

de CARMEN SYLVA

Ar trebui să nu se ridice monumente, dacă din ele nu se fac adevărate capodopere care să divinizeze atât pe sculptor, cât și pe acela pe care-l reprezintă monumentul. Dar locuința unui om ar trebui menținută așa cum ea este, ca de exemplu a lui Goethe, a lui Beethoven și a multor altora. Eu am rugat deja pe nepotul Regelui și pe copiii acestuia ca, atunci când va prelua paterea, să țină în cinste camerile unchiului său, pentru că în acestea s'a făurit Regatul României.

La venirea în țara a Domnului, acesta a fost găzduit într'un conac boieresc și numai cu încetul, în decursul alor 25 ani, a fost prefăcută această locuință într'un palat cu confortul necesar. Camerele Regelui sunt cele mai interesante, pentru că în acestea a trăit a făurit și produs totul ce a făcut. Aici a veghiat el multe nopți în mica sa cameră de lucru, așezată la colț de stradă și cece fusese odinioară sala tronului a devenit acum o bibliotecă superbă, în care ține El consiliile de miniștri. Pretutindenea tablouri superbe, un adevărat muzeu.

Când ne-am luat aveam un singur tablou în ulei, acum abia mai găsești loc pentru ele, s'a adunat o galerie întreagă, între cari unele de foarte mare valoare. Un Ribera, un Rembrandt, un Van Eyk, apoi un val superb al lui Aiwarowski, reprezentând pictura modernă. A apărut un volum întreg, cu fotografii, despre tablourile noastre.

Biblioteca a fost araniată după modelul Muzeului German și este în adevăr un loc superb. Și camerele mele sunt aranjate, după necesitate, pentru muzică și tablouri, deși la început locuiam în camere strâmte și fără confort. Acum sunt de 3 ori pe săptămână la mine adevărate concerte, la care este pe rând invitată înaltă societate.

Regele nu poate participa la aceste concerte, deoarece El este neîntrerupt ocupat, lucrând dela ora 10 dimineața, foarte des

chiar până în miez de noapte, cu o întrerupere de o jumătate de oră, când se preumblă în grădină.

El primește audiențe de multe ori dela zece până la unu, dela unu și jumătate până la patru, dela cinci până după opt seara, iar seara lucrează mai departe singur.

Castelul din Sinaia este în întregime opera Sa și a lucrat la el aproape 20 ani, după principiul arabilor: Niciodată să nu-ți isprăvești casa, căci dacă o isprăvești apare moartea în ea.

Eu cred că, niciodată Castelul nu va fi vătărat, pentru că în continuu trebuie ceva schimbat, iar pretențiile cresc încontinuu, adunându-se pe lângă noi tot mai mulți oameni. În castel sunt încăperi splendide, astfel salonul de lucru al Regelui este un muzeu al tablourilor frumoase. Aici atârnă unul din cele mai bune Botticeli. Lângă salonul de lucru are și aici o mică bibliotecă. El este omul care cunoaște toate cărțile pe cari le are și este în stare să le găsească și să le răsfoiască în orice moment.

Odată se desbătea o chestie dificilă, în care era asaltat din toate părțile ba intervenise chiar și Mitropolitul. Atunci scoase Regele din sertarul bibliotecii un volum mare, în care erau toate legile Țării, cari fuseseră votate în timpul domniei Sale de diferitele Camere și fără să caute mult găsi locul cu indicația anului și zilei, când a fost votată legea, pe care acum voiau să o atace. El spuse că nu poate să decidă în contra legii, deoarece El este păzitorul legilor, pe cari toți trebuie să le respecte și să se supună lor.

Dacă scobori câteva scări din bibliotecă, ajungi în salonul de muzică, ai cărui pereți sunt în întregime din lemn de nuc și anume lemnul de nuc este pe deantregul la câțiva centimetri îndepărtat de plafon și pereți în așa fel, că vibrează ca o vioară. Pe pereți sunt pictate multe povești de ale mele în tablouri de mărime naturală de către pictora Dora Hitz încă în frageda ei tinerețe, ca: Durerea, Copilul Soarelui, Povestea, Pacea, Vrajitoarea, Iehova, O rugăciune, Sappho, Muzica.

*) Traducere din l. germană — Die Woche, anul 1904 Nr. 30 pag. 1319—21 — de dl. **Mircea Sorescu.**

Printre aceste tablouri am pictat și Eu câteva flori în mărime supranaturală, așa că privindu-le din înălțime fac o impresie destul de bună.

Pe geamuri sunt pictate povești de ale marelui nostru poet Alexandri.

Da, Castelul Peleş a văzut încă multe.

În așa numita sală maurică au fost deja două botezuri și multe alte serbări, ca primirea împăratului Austriei și altele.

Sala de mâncare este întregă ținută în lemn; aproape toate lucrările de lemn sunt executate de renumitul maestru Stöhr, care a fost 30 ani în serviciul nostru, după ce a fost descoperit de către Rege, pe când Stöhr era încă foarte tânăr și pe care Regele l-a recomandat și Curtii din Berlin, deoarece pe atuncia mijloacele Noastre nu ne permiteau lucrări mai mari.

Însă îndată ce sosia Stöhr în România Regele îl chema și acum ambele noastre Case sunt pline de adevărate capodopere sculptate de Stöhr.

Atelierul lui Stöhr încă mai există și mai sunt în atelier și muncitorii, cari au învățat dela el. Munca bună și solidă se mai execută, numai spiritul care încontinuu nascocea și producea ceva nou, nu mai există. El era cel mai mare original din toți pe cari i-am cunoscut.

El spunea totdeauna ce gândea și asta era în sine o originalitate, de care nu mulți oameni se pot mândri.

Despre Stöhr a auzit și Marele Duce Nicolae al Rusiei, când pe timpul războiului a fost la noi și și-a exprimat dorința să-l vadă și el pe acest original. El rugă să fie dus în atelierul lui Stöhr, ceea ce lui Stöhr nu-i convenea odată cu moartea. Pe ușa atelierului era scris: Pentru conversație am timp 10 minute! Nu-i plăcea să fie conturbat în muncă.

Când intră Marele Duce, Stöhr stetea cu un picior pe lavița de lemn înaltă, cu cotul rezimat pe ghenunche, cu cărbunele în mână, având în față niste desene mari, pe cari le credea cu mare dibăcie, avea pălăria pe ceafă, iar fruntea îi era plină de cărbune, deoarece când credea și se eugeta, avea obiceiul să se frece pe frunte.

Deodată se întoarse brusc, ca să vadă ce oaspe îl deranjează.

Marele Duce îi spuse: Bună ziua, am aflat de splendidele D-tale lucrări și mă bucur ca te pot cunoaște.

Stöhr răspunse ursus: „Nu am aici nici o lucrare.“ Marele Duce amuzat de acest fel

de a fi a lui Stöhr, îi spuse: „Ah, aici văd și un chip de al meu. Da, destul de nereușit, îi răspunse Stöhr și se apucă iară de lucru. În ziua aceea nu puteai începe cu el nimica.

Scara din Castel pe care el o pictase cu niște pitici purtători de facke, era mândria operelor sale.

Patul nostru conjugal din capitală este o adevărată capodoperă, spatele reprezentând Noaptea lui Thorwaldsen sculptată în lemn, iar la picioarele patului este sculptată Intra-rea primăverii. Columnele dinprejur constau din frunze de lauri, iar pe o tablă la capul patului este încrustat un acrostichon, pe care l-am compus eu din inițialele numelor noastre:

**Când obosit de munca zilei
Abia aștepti să Te-odihnești
Răvnești odihna meritată și
Lângă mine o găsești.**

Carl.

**Ești plină de grijile zilei,
Lasă-le de--or vrea să vină,
Iară vine raza luminei
Să le resfire.
Atunci lasă tot ce te framântă,
Bun, rău și orice grije
Eliminat din suflet să-Ti fie
Tu, pe care frumosul Te 'ncântă
Hai, iar la a Ta poezie.**

Elisabeth

Castelul s'a ridicat cu multă muncă. La o înălțime de 3000 picioare peste nivelul mării, fără nici o legătură de comunicație cu valea, au trebuit să se facă acolo cărămizile din piatră arsă și vai cu câtă greutate, căci noaptea veneau urșii și le sfărâmau, se puteau vedea urmele labelor în lutul încă moale.

Noi pe atunci locuiam în Mănăstire, treisprezece ani dearândul, în simple chiliile călugărești. Vecinul meu era un călugăr, care niciodată nu a părăsit zidurile mănăstirii acela era canonul lui. În ultimul timp a făcut asupra mea semnul Crucii, atât de mare cât îi era de lung, brațul, zicând: „Tu ești o sfântă, să fii ca Sfta Elisabeta și ca Sarah Tu să primești sarcina pruncului Tău!“

Camerile noastre erau modeste ca o poezie, cu pereții spoșiți cu var, cu podelele de scânduri și mese din lemn de brad.

Dacă voiam să mâncăm, trebuia să aprindem lumânarea, pentru că mâncam într'un coridor întunecos, unde sebeam pe lăviți așezate dealungul pereților. Acolo petreceam se-

rile șezând, deoarece pentruca să ne mișcăm în acel coridor nu era loc. Vreun salon nu exista. Inșă noi înfrumusețam cu conversațiunile noastre acest coridor în așa chip, încât acela și azi îmi apare ca un mic paradis.

Numai câteodată simțiam foarte mult oboseala trebuind să stau câte trei ceasuri pe o laviță de lemn.

Când m'a vizitat mama, am cumpărat, în Brașov, câteva mobile de Viena cu scaune de trestie din lemn încovoiat.

Un vechi proverb românesc spune: Casa Domnească este Casa Țării!

Acest proverb s'a adevărit din nou în viața noastră.

Peșul este artera vieții și dătătorul de lumină al Sinaiei, deaceia l-am și eternizat în statueta fructierei de cristal, pe care o poartă dansând, în mijlocul mesei, unde l-am așezat.

O fructieră mai originală nici nu-ți poți închipui.

La început s'au răsvrătit atât Peșul, cât și celelalte izvoare în contra Castelului și mai că am pățit-o ca Meșterul Manole la Curtea de Arges.

Intâi a venit războiul cu Turcia, când au trebuit să fie întrerupte lucrările 2 ani de zile, deoarece nu mai aveam bani să zidim Castele, iar mai târziu a început să se surpe dealul și au durat ani până când am putut capta izvoarele și astfel stăvili surparea.

Izvoarele formaseră un complot formal în contra zidirii Castelului nostru, ca și când ar fi simțit, cât trebuie să dea din apuror zi și noapte pentru aceste ziduri.

Peșul s'a cam și resemnat, ne mai având atâtă belșug de apă și ne mai fiind părâul acela vesel de munte, ca mai înainte.

Ii merge ca și Mie, căci și eu suspin multe ori din cauza resemnărilor, ce mi-se impun prin poziția Mea de Regină.

Eu mă gândesc și acuma cu dor la timpul petrecut în Mănăstire, când era la noi, fratele meu, compozitorul suedez Hallström și tînărul tenor Oedemann.

Nu făceam decât muzică, pictura și poezie.

Atunci am compus eu pentru Hallström textul operei **Neaga**, scriindu-l în mijlocul Peșului, deoarece fratele meu a voit să mă aibă ca staffage la un tablou al său și anume șezând pe o stâncă în mijlocul Peșului.

Mă lua în cărcă și mă ducea prin apă zilnic ca să mă așeze pe stâncă. El picta, iar eu scriam textul operei Neaga.

Zilnic scriam ceva pentru compozițiile lui Hallström, pe cari compoziții seara le cântam în quartet.

Seara aranjam jocuri și mici reprezentații, într-o sală de șanduri, pe care ne-am ridicat-o în curtea Mănăstirii, pentruca să avem unde să mâncăm. Podelele le presăram zilnic cu frunze de fag și brădet.

Ne jucam de-a pădurea, eu reprezentând fagul, fratele meu bradul, iar Hallström pe împăratul Munților, care împărățea peste toate florile.

Eu îmi făcusem o haină din mușchi verde, iar fratele meu o panceră completă din coaje de brad. Era totul așa de frumos! O fată tînără era licuriciul (gândac care luminează), alte fete erau florile munților, din flora alpinilor noștri românești. La aceste petreceri râdeam, cântam ne petreceam și în fericirea noastră de multe ori ne prindea dimineața.

Și dacă se crepa de ziuă făceam libeție, îmi dupleam păharul și beam, în onoarea zeilor.

O doamnă germană din serviciul meu și care din cauza corpolenței era ca și închinată între niște stânci, zise la o așa petrecere: „O Doamne, aici are să miroase și peste un an a vin“ la ce văzându-i desperarea noi toți am izbucnit în hohote.

Da erau timpuri foarte frumoase și ne despărțeam cu inimă grea de ele.

Duminea dansau țaranii și cu ei toate doamnele din societatea mea frumoasele dansuri naționale, pe cari le învăța și Hallström, ca apoi să le aplice în opera sa **Neaga**.

Pentruca el să-și poată face o idee despre salinele noastre, în cari își petrec viața sclavii galeerelor noastre și iarăși pentru originalitatea operei **Neaga**, l-am dus la ocele dela Telega.

Era într'adevăr ca o poartă de iad și impresia era covârșitoare.

Vedeai ocașii în lanțuri și ca singură lumină purtau candelile mici (opaite) umplute cu seau, având în mijloc un muc de lumânare.

Era îngrozitoare priveliștea, și după ce am ieșit din ocnă Hallström a exclamat: „În toată viața mea nu voi mai putea fi vesel.“

Tocmai aceasta voiam eu să o ajung cu vizita din ocnă, ca actul, care în opera **Neaga** se petrece în ocnă, să fie impresionant.

Astăzi deja se lucrează în ocnă cu mașini și la lumina electrică, așa încât nu mai e de loc înfiorător. Dar nici ocașii nu mai

sunt ținuți în continuu în ocne și nici nu se mai văd acele fețe palide în lanțuri. Înainte vreme erau lăsați cu frânghia în ocne și nici nu mai vedeau lumina soarelui.

Pe atunci ne sburau cântecele din inimă, ori unde eram, în pădure ori în munți. Cu bocancii atârnați peste prăpăstii, sedeam pe piscuri și scriam și cântam și fața nobilă a lui Hallström apărea în fața zidului de stâncă ca o icoană din povești. Oedemann și frațele meu dădeau drumul la voce, cântând unul tenor, iar celălalt bas. Ce timpuri frumoase erau acelea!

La început îmi era greu să lucrez în castel, era prea frumos și multele obiecte ce mă înconjurau, numai mă conturbau. **Iehova** și **Stafia** le-am scris într-o cămăruță de 3 metri de lungă și 2 de lată, care era luminată de o lumânare și de pereții spoșiți alb, în care eu mă preumblam.

Aceasta era pe vremuri așa zisa cameră de toaletă a mea, unde pantofii și ghețele mele erau așezați pe o laviță înaltă de lemn, deoarece dacă-i lăsam pe jos, mucezeau din cauză că edificiul nu avea pivniță, iar umezeala era mare.

Însă astfel de nimicuri nu ne jenuau. Eu mă preumblam dealungul chliei și vedeam Stafia cu părul ei roșu, sbârlit de vânt și îmi apărea cu mult mai frumoasă decât mai târziu în interiorul luxos al Castelului, unde m'a costat o luptă grea, până m'am împăcat cu un milieau așa de fastuos și de unde eu, ca să pot lucra, mă refugiam foarte des în camera mea de toaletă din mănăstire, unde nu erau decât mobile simple de lemn.

Fericirea de atunci — era în vara anului 1879 — a dispărut de mult, însă în sufletul meu trăiește încă tot așa, ca și când ar trebui numai să intru acolo, ca să fie iarăși totul cum a fost atunci.

Am ideea să scriu despre o femeie, care părăsită și singură se preumbla printre ruinele Castelului, așteptând să ia totul viață și să retrăiască încă odată zilele trăite acolo. Ceva între nuvelă și roman, ceea ce ar putea fi foarte simpatic, dar chiar și foarte tragic.

Milieul meu cel mai plăcut sunt pereții de lemn, unde totdeauna miroase plăcut, ochiul se odihnește și nu devii distrat și de unde uitându-te afară, simți că fagii și brazii bat la geamuri. Atunci impresia devine desăvârșită, peana sboară și ai momente de veselie. chiar și dacă Te simți atât de părăsită și singură, pentru că niciodată nu ești părăsit dacă ai un trecut bogat și poți spera în o viață de veci, împreună cu o revede-

re, care întrece orice splendoare lumească.

Atunci când mi-a scris fratele meu, că vrea să vină la mine, am sărit în sus și m'am aruncat pe pământ, râzând și plângând totodată, și mi-am ieșit din fire de bucurie. După zece ani prima vizită!

Ce va fi în cer, unde mai este despărțire. Acolo umblă îngerii prin poienele cu flori și așteaptă pe bieții copii spreiați ai pământului la poarta raiului. Aceasta este cea mai plăcută imagine a vieții Mele și sunt sfânt convinsă, că așa are să fie după cum îmi închipui eu.

Consum o viața întreagă din patru săptămâni de fericire.

Oare ce ne așteaptă mai târziu? Nici nu poți suporta atâta fericire. În viață rămâne sentimentul, că totul este trecător.

Vreau să încerc să transcriu opera Neaga în piesă de teatru, pentru că conține atâta viața românească, care cred că ar interesa destui oameni.

Am povestit ca o bătrână, din sută în mie, un șir lung de amintiri și dacă copiii nu se simt obosiți, le voi povesti altădată mai departe.

CATRENE

de EM. PAPAIZISSU

POTIR CURAT

Potir curat mi-e sufletul în dimineți...
Albi serafimi, din vilele țării,
Rup struguri aurii și violeți
Și storc într'însul mustul bucuriei.

DE CÂTE ORI

De câte ori, de câte ori am vrut
Să strâng iubirea-mi toată 'ntr'un sărut
Și s'o sădesc, cu buzele-mi de pară,
În sânul tău, ca pe o floare rară...

NU-I PRIMĂVARA

Nu-i primăvara nouă care Firea
O 'mbracă în mireasă nenunțită,
Ci inima-ți în flori fărămițită
Și sufletu-ți ce-și varsă strălucirea.

IUBIREA MEA.

Iubirea mea-i întârziată floare
Crescută din melancolia toamnei...
A încălzit-o trist și palid soare
Și totuș, cât, cât de aprinsă, Doamne-i!

ROAIBA*

de MIHAIL LUNGANU

Abia sfârșise șugubățul de Aprilie, cu pletele-i presărate cu fluturări dese de caiși și de măr, cele treizeci de nseninări. Incepuse acum dulcele Mai depănatul zorilor însângerate. Venise însă de astă dată posac și'ntunecat. Cine știe, poate pățise ceva prin cele meleaguri, pe unde hoinărise, că, altmintreli, frate mai mic, dar mai isteț al lui Prier, era și el tot un ștregar fără de pereche, cu fruntea bleasc de flori, însă călduț și bun la inimă, să-l pui la rană, nu altceva. Inchease opt zile la numărătoare. Dar din ele numai în două jumătăți de conace s'a arătat soarele. Incolo nor și burnițelă, mai abitir ca toamna s'apoi câte o ropotă bună de ploae, din răstimp în răstimp. Cerul era tot sur, nu lăsa să scoată capul în nici o seară licăririle de stele, luna. Rămăseseră oamenii cu plugul în băătură vreme hăt îndelungată după Paști, cari, de obicei, pun capăt arăturilor.

Pământul bâhăea tot de umezeală, nu putea s'o mai înghiță. Pâraele, odată 'njghebate din atâta viitură, coborau vijelios pe pe toate costișele și creșteau mari, tot mai mari în scrioșituri. Cât despre vâlcele, ele târau de zor tot ce'ntâlneau în cale. Se adunau din două părți, din spre Râul Doamnei și din spre Argeș, din toate poenele, din viroage, de pe dealurile repezi, multe despădurite. Alergau, ca niște pâlcuri de războinici, spre locul unde se da lupta cea mare, pe moarte și pe viață.

Gârla s'a tot mărit, a tot crescut, până ce a ieșit din matcă afară, ca un om cuminte, scos din răbdări. Ii largă, mare și volburasă. Vâlsanul și'n timpuri bune e furtunatic, dar mi-te pe ploi mari, pe potoape? Atunci e sfârșitul lumii, nu altceva. Par'că o urgie se desprinde de sus, din înălțimi'e codrilor încetinați, alergând să dărâme totul în cale, să răzbune păcate tănuite. Ba acum mi s'a apucat ici să rupă o fășie bună de luncă, dincolo să prăvălească sălcii, or anint, mai la vale să urnească din loc plăvăii, cât tèmeele de casă, întelenite de ani de zile, ba mai rostogolind și câte o butură, câte un bolovan, înfricoșător de mare. Se umfla 'n albie și se tot lățea mereu, vuind asurzitor. Sufla o mânie de vânt dinspre creasta muniților, aducând, în frământările lui, oștiri posomorite de nori. Avea sămai plouă d'acu și p'aci, amânând și mai mult păscutul vitelor și munca holdelor pentru porumb.

Sătenii, la un stânjen-doi de mal, că'tau a pagubă, când la valurile turburi, ca mămăliga și spumoase ca mustul, când la cerul întunecat, cum îi păcura. Mulți terminaseră nutrețul și, de când se burzuluise așa de năprasnic apa, țineau vacile 'nchise prin curți, în oboare, nemâncate. De ele era mai rău. Oile, caii mari ciuguleau ici-colo câte un colț de verdeață. Nu mai era dar chip să le mai treacă dincolo la pășune și umblau dela unul la altul pe la cei cari mai aveau, cerând, cu bani în mână, or împrumut, câte un maldăr de fân, or câte un braț de coceni, să le ametească foamea pentru o zi-două.

*) Va apare în volumul „Rămurele“ în editura „Cartea Românească“.

DESTIN

de ION ȘIUGARIU

Mă cheamă, mă cheamă, mă cheamă,

O taină în veci negrăită;

Și fiece vorbă râvnită

Mi-e crudă, nostalgică teamă.

Ce ordin spre zările-aceste

Mă duce, mă duce, mă duce,

O unică stea ce străluce

Mereu peste albele creste?

Zadarnică luptă cu mine

Neliniștea asta înseamnă.

Mă 'ndeamnă, mă 'ndeamnă, mă 'ndeamnă,

Deapururi spre mările line.

Nu caut în mine hotar de

Firească, umană făptură.

O sete mai mare, mai pură,

Mă arde, mă arde, mă arde.

Plângea inima 'n rumân de jalea porobotului de guri, cari cereau de mâncare. Nu putea să iasă omul în curte, că se țineau droae după el, cu boturile 'ntinse, mugind prelung, toate lușite de foame, de abia mai zicleau. Era curat povestea cântecului, rămas din vremurile de demult :

— Hei, dac'ar fi să fie treabă,
Aș scoate vitele 'n iarbă;
Da' par'că e blestemat,
Să nu scot nici un mânzat!
Ca't în țarc, nu-i fân un pic,
Cum mai sberă un junc mic!
Iau furca, umblu 'n zăpadă,
Vine Bălaea grămadă!
Scocior toriștea d'un ur,
Mă ia 'n coarne Bolocan,
De-mi face păru' ciocan
Și tot sdrențe ăl suman!
Vremuri grele, sărăcie.
Ce te faci acu, bădie?
Mătur podu', adun pleava,
Urgia să molcomesc,
Imi încarc cu alice țeava
Și la drum că îmi pornesc
Și mă duc, măre, mă duc,
Să mă fac, muică, haiduc!

Ilie Baci, chirigiu bătrân și gospodar cumpătat, dăduse și el gata strânsura. A mai luat cea din urmă grămadă de pae de ogrinji, scumpe foc, dela alde Scrumăruș, dar ș-a-celea erau pe ducă. Calul e cal, lui trebuie să-i dai, să aibă mereu de ronțait, dacă vrei să ai edec bun în curte. Ii hupise destul la plug și apoi Roaiba avea și mânz mic, de câteva săptămâni doar.

Ce s'a gândit omul? Să-i ducă 'n ceair, lângă iaz, unde se 'nfrățise bine iarba.

— 'Or mai ciumpăvi și ei ce-'or putea, că doar pân' acum n'am băgat porcii acolo deloc în primăvar'asta!

Zis și făcut.

Pe la amez a tras iarăș o sfoară de ploae strășnică. Par'că turna cineva cu găleata din cer, așa curgeau șiroaele. Nici nu'ncetase bine, că se și desluși forfotirea unde la deal. Venea și urla, de ți se făcea părul măciucă de spaimă. „De apă și de foc nu poți să te ferești, cu una cu două!“ spune ne drept cuvânt, poporul.

Auzind, că vine râul înfuriat, au iesit poporenii pe mal, val-vârtej, cu neveste, cu copii, cu tânăr, cu bătrân.

Unii cu zăbunurile pe umeri, alții 'n pieptare, femeile în ii și 'n fote doar, cu că-

te o broboadă pe cap, cele mai multe desculțe.

Alergau de colo-colo, forfoteau, ca și apa din față-le.

— Cine știe ce prăpăd'o mai face? dondăneau ei, în de ei.

L-au văzut, alergând în sbătăi, ca un balaur din povești, cu capul tot pe sus. Era 'nnalt valul de aproape un metru. Gemea, hnea și se rostogolea furtunos, purtând, ca pe niște așchii ușoare, lotve de fag și bile de brad. Trosneau și hohoteau copacii și arborii, smulși în cale-i, grozăvie mare.

Mânzocul, neștiutor de primejdii, nesimțind în el frica de necunoscut, când a trecut vadul iazului, a prins să cheme 'n limba lui largurile și să fugă prin fundul ceairului. Ținea capul încororat și călca tot de sus și rar, de mândru și bucurios ce era.

Sărmanul de el! A alergat la moarte, că, după ce a dat odată roată mlăcii, neavând destul loc de hoinărit, a sărit drept în vijoi, căutând să-l treacă. Îl chema, ca o ispită de nebiruit, poeana ca mătasea broastei la coloare 'ntinsă până 'n zare.

A dat să lupte, s'a sbuciumat el cu 'nvolburările năprasnice, dar numai câteva clipe. Zece pași mai la vale a fost turtit, ca o muscă, de un butuc. Doar gâtul i-a rămas afară. A nechezat odată scurt și ascuțit, s'a mai sbătut de câteva ori și a rămas tăcut și nemișcat, ca și tumurugul, pe care se odihnea. Apa-l bătea par'că și mai vrăjmașe. Să fi avut necaz pe el, că se'ncumetase să-i țină piept? Cine știe!...

Roaiba, care tot măsăea după iarbă, a ridicat îngrozită capul sus, când a zărit o drasla-i, sburdând, nepăsătoare de primejdie. Prinse s'o cheme blajin, cu dragoste de mamă, odată, de două ori, de trei ori, tot rotindu-se după ea. Când văzu însă și văzu, că se scufundă nesocotit în vârtej, a 'nceput să pufnească pe nări și a dat fuga 'nainte-i. În fața șarpelui ne'nsuflețit, n'a stat o clipă la'ndoeală, să-i sară 'n cărcă. A'nchis ochii și s'a lăsat, ca o barcă plutitoare, în hăul adânc. Dorea să oprească bucuria ei dela peire, cerea so scape de'n nec; dar a sosit prea târziu. A găsit-o atârându-i cu căpșorul într'o parte, cu ochii-i mari, nemișcați, săltată mereu de icnirile ptopului, ca ciotul unei răgălii.

S'a apropiat de mânz. L-a mirosit, l-a chemat întâi încet, apoi mai tare, din adâncul rărunchilor în urmă. Când și-a dat seama, că nu-i mai răspunde, a rămas acolo cu gâtul întins peste el. Era toată cufundată'n vâlto-

re. Doar botul îi ieșea afară. O'mpinsese și-voitul pân'o dusese la malul dinspre sat, lipind-o strâns de tot de trupul fără viață al odorului ei.

Un ceas întreg au bătut-o pânzele 'nfuriate ale apei. Veneau și treceau mai departe nepăsătoare. De sus burnița mereu. Cer și pământ era tot una, o mare sură, răzbufnind a ploaie, hotărâtă să poposească 'ndelung.

S'a făcut zarvă între oameni, s'a dat repede sfoară 'n sat.

A sosit stăpânul ei cu oameni mulți, cu boi și cu lanțuri. Au petrecut-o cu chingi, au legat-o de picioare cu sfori. S'au căsnit fel și chipuri, s'o salte, s'o tragă'n spre ei, dar de unde? Ea, în durerea-i nebună, s'a proptit năvalnic în rădăcini, cu capul pe mânăz, așa că n'au avut ce-i face.

„De ce s'o mai scape pe ea, dacă puiu-i drag e mort? Să rămâe mai bine acolo, lângă corpu'i neînsuflețit, să fie una cu el, să le pară mai dulce la amândoi amarul cumpli-tei morți“, așa gândea ea par'că, ca și cum ar fi ținut să se știe și să se 'nțeleagă de toți sdrumicarea-i, peste fire de grea și de adâncă.

Un buștean gros și lung, de vreo patru-cinci metri, luat cine știe de pe ce prund, a dat busna'n ea, scurtându-i chinul.

A izbit-o ghioldiș, în pânțele și a pornit numai decât înapoi. Luându-și apoi drumul mai departe, plutea ușor, veselnic par'că întocmai ca un duh rău, așup'o ispravă mare. Cu coastele fărâmate, dar cu bărbia tot pe fruntea micuțului, așa a 'nțepenit Roaiba. Ochii-i mari, rămași deschiși, că'tau în gol, mirându-se par'că de necazul grozav de mare, ce-a potopit-o, biata de ea, ca din senin.

Valea lui San, or Valea sântă, de unde cred unii și alții, că-și trage aumele apa a-eeasta, Vâlsanul, se frământa tot mai tare, pe toată lățimea albiei, hohtind furtunos, întărâtată poate de jertfele ce făcuse. Aninii, de pe marginile lui, își legănau și-și plecau crăcile, ca'ntr'o 'nchinăciune în față-i, proslăvind-i, par'că a tot puternicia și mulțumindu-i cucernic, că nu i-a prăvălit și pe ei.

De groază gospodarii rămăseseră toți stână de peatră, în marginea zăvoifului. Cât despre bietul rumân, vai de sufletul lui! Inebunise de milă și de părere de rău, după scumpetea lui de iapă, puterea drumului întins, și după mânăzulețul ei, bucuria copiilor și nădejdea 'nfrirării căruții și a plugului lui, la-vreme de bătrânețe!

Cântul munților *)

de C. PÂRLEA

**E drum moțesc aicea. Să mergem amîndoi
Pînă la capăt; poate vor răsări acum
Durerile din moarte cînd ne oprîm precum
În noapte steaua vieții din visul cu noroi.**

**Urcăm cu toți și'n pragul bisericii venim.
Sus clopotul ne chiamă, metallic, ca un cîntec
Pornit să ne cuprindă din vreme și'n descîntec
Să-l poarte lîngă fruntea spre care poposim...**

**Lăsăm în urmă toamna cu mișiștea bogată,
Cîntările din satul ascuns în vale, trist;
Lăsăm frunziș să plîngă cu stropi de ametist
Spre drumul cu întoarceri tîrzii de niciodată.**

**Aici un orb întinde în țara cu lumini
O mină 'ngălbenită și roasă de-amăgiri.
În cutele ciudate dorm palide înfrunzeri
Cînd hoinărea prin vremea cu nostalgii și
[spini...**

**Ne-a povestit: odată m'am rătăcit, departe;
Eram mai tînăr, fruntea îmi întindea tăceri
Să mă desprindă, calmă, ca un acelaș ieri
Încremenită'n doina durerilor din carte...**

**Dar au venit pe drumul pe care ați venit
Din alte părți, cocorii durerilor din vreme.
N'au mai rămas aicea decât aceleaș senine
Pe care azi și veșnic le port mai amăgit...**

**Cînd m'am întors, misterul din clopot, funerar,
A înlemnit și plînsul în lacrimi n'a mai fost;
Cu toți pe drumul care ne-a fost un adăpost
Am blestemat destinul cu vremea lui, amar...**

**Zadarnic bat la poarta nădejdlor din ceață...
Nu-mi mai răspunde nimeni și nu vor să mă
știe...**

**Am fost odată tineri și'n prietenie vie
Am căutat aceiaș stăpîină dimineață...**

**A terminat și toamna în care cu porumb
S'a întristat, mai mică, pe drumul nimănuî...
E drum moțesc pe-aicea, e drumul care nu-i
Înveșmintat în praful nădejdlor de plumb...**

*) Fragment din CARTEA PĂMANTULUI, poem, care va apare în toamnă.

Bucșoia...

de CORNELIA A. BACIU

În fermecătoarea țară a Bucovinei, pe pământul ce freamătă de pioase amintiri ale trecutului, pe locul acela vrăjit, unde Moldova îmbrățișează într-o armonioasă înfrățire undele cristaline ale râului Suha, este o încântătoare vale, străjuită de culmile împădurite ale dealurilor Frasin, Cetățele, Bârloagele, Valea Seacă, Stulpicani și Suha, vale ce adăpostește în pitorescul ei satul Bucșoia cu lunca-i adumbrită de crestele verzi ale brazilor și mângăiată de susurul melodios al izvoarelor.

Acolo, în aceea luncă din Bucșoia, ce se răsfată într'un decor desprins parcă din tărâmurile de legendă, Straja Țării și-a înfipt pentru totdeauna mărețul său stindard, înființând aici, o minunată tabără permanentă pentru comandantele străjere, tabără, care pe lângă posibilitatea de perfecționare ce oferă comandantelor, este și o incomparabilă realizare de folos obștesc pentru populația celor meleaguri, populație căreia i-a fost hărăzit să ndure atâția ani de-arândul, jugul apăsător al străinului.

Infăptuită din inițiativa și grija deosebită ce o poartă, Comandantul Străjii Țării, armatei albe a M. Sale Regelui Carol al II-lea, condusă cu o rară măiestrie de către Comandanta Falangei Străjerelor, dra Viorica Lițica și a harnicelor dsale colaboratoare, „Casa noastră” din Bucșoia, își deschise vara asta, pentru întâia oară, porțile-i primitoare.

Sute de comandante venite din colțurile cele mai îndepărtate ale țării au trăit, la Bucșoia, neuitate momente de apropiere sufletească, într-o atmosferă de adevărată și sinceră camaraderie.

Acolo, lămurindu-se o serie de probleme, s'a pus la punct programul ce se va aplica începând din toamnă, s'a făcut să se înțeleagă că, în această mișcare de salvare a țării, comandantele de orice grad, nu trebuie să fie numai niște funcționare, cari lucrează un număr definit de ore, ci adevărate misionare cari, cheltuindu-se pe sine, își dăruiesc sufletul lor întreg pentru pregătirea unei generații sănătoase la trup și la minte, generație, care să formeze stâncă de granit în calea celor ce cu atâta lăcomie ne râvnesc pământul.

Aci, la flacăra caldă a focului aprins în răcoarea binefăcătoare a luncii din Bucșoia, sufletele lor s'au înfrățit, pentru triumful celei mai sublime devize, aceea a Credinței și a muncii pentru țară și Rege.

Viața de tabără cu specificul ei nelipsit de pitoresc, cu plimbări și excursii, ce au desvăluit la tot pasul minunățiile acestui binecuvântat colț de țară, cu sfaturile și îndemmurile frumoase, strecurate în sufletul comandantelor prin graiul cald și convingător al domnișoarei conducătoare a taberei, a avut asupra lor efectul acelei picături de apă vie, care reconfortează și însufletește.

E sigur că, fiecare comandantă, s'a întors acasă călăuzită de un singur gând, acela de a munci din răspuțeri, pentru înălțarea cât mai sus a scumpei noastre patrii, ducând, în acelaș timp, cu ele, fiorul multor impresii de neuitat de pe pământul ce adăpostește, în sânul său, rămășițele marelui nostru Ștefan...

Popas

de ION TOLESCU VĂLENI

În zăvoiul zărilor
arde jarul mărilor...
Lângă el zâne tăcute
torc în murmur de lăute...
Nori le sunt fuioarele...
Ghem de raze soare...
Apa duce cântecul,
visul și descântecul...
Dar prin liniștea ușoară,
pe-o serafică vioară,
un țipăt de pescăruș
rupse-o strună sub arcuș...
...și din vis trezită-o zână
pierdu soarele din mână
în purpura cristalină,
printre ape și lumină...
...Și-acum ostenite pleoape
seara-și lasă peste ape...
...Pe țârm... beznă... nici-o urmă...
Mersul clipelor se curmă...
...Doar tăcerea lin mai sue
ca o tainică statuie
ce-și tremură'n val mereu
umbra ei: sufletul meu...

Chiuituri din Chioar

de **ANDREI GROBEIU**

„Hai țură, ș'o custură
Chiorean cu guba sură
Ziua bea și noaptea fură.
Ziua bea cu mândrele
Noaptea fură oile
Țura mă-ă-ă...“

Chiuiturile fac parte din cele mai prețioase mărgăritare ale sufletului.

Cine n'a observat, să observe, că în regiunea unde sînt mai puține chiuituri, unde s'au stins, pe măsură ce a trecut timpul, s'au introdus în locul lor obiceiurile nemțești, franțuzești, ungurești, moda dela oraș și din toate acestea poporul nu trage nici un folos. Dece? Pentru că chiuiturile conțin în sine critica cea mai fină și mai apropiată de sufletul și de puterea de percepere a poporului.

Nu-i destulă critică, oare, pentru lux, când zice:

„Lelița cu ruminele
„Și-a dat boii pentru ele?
sau pentru neștiința industriei plantelor textile, cînd zice:

„Vai săraca mîndra mea,
„Nu ști țese cînepa,
„Că-i fuiorul
„Ca piciorul,
„Și urzala
„Ca tînjala ?

sau :

„Vai săraca lelița
„Bine lucră cînepa,
„Subțirea ca dranița¹⁾
„Și deasă cu vranița²⁾

¹⁾ Grosimea șindrilei, — ²⁾ Poarta.

Nu lasă poporul să treacă neobservată nici curățenia hainelor căci :

„In zadia lelii de pe masă
„Și-a făcut pureci casă.

sau :

„Lelița cu pene¹⁾ multe
„Mere'n²⁾ huciu să se păduche,
„Omorînd păduchele
„Și-a zdrobit genunchele.

¹⁾ Altîțe dinapoi. — ²⁾ Merge'n.

Cît mai sufăr bieteles fete, de pe urma încîntătorului amor. Cel mai sublim sentiment al omului caută să se desvolte cît mai mult. Cea mai sensibilă coardă a ei caută să o atingă. Cu cîtă nerăbdare iese fata înaintea feciorului, cînd acesta merge la fântână! Dar feciorul! Par'că el se grăbește? Nu. Stau pînă-și spun păsurile cam astfel :

„Pentru tine mîndră dragă,
„Nu pociu dormi noaptea întregă.
„De-ai ști mîndră traiul meu
„N'ai dormi noaptea de greu,
„Te-ai scula la-miază-noapte
„Și mi-ai ruga mie moarte,

și apoi pleacă spre a se întîlni în seara a treia.

Iată și seara a treia, Luni cînd se întâl-

Pocălnță

de **ION NEGESCU**

O, m'ai rugat să mergem la altar
Păcatele să ți le curmi în rugăciune,
Să te întorci la dragostea ta iar,
Și dragostea din hîrburi să te-adune...

Te-am înțeles și 'n revărsat de zori
Suiam pe culmea sfîntă, — cuvîoși, —
Caișii rouați și răcoroși
Iși scuturau coroanele de flori...

Altarul strălucea pe culme, sus,
In răsăritul limpede de soare
Și tu te-ai dus umilă, rugătoare,
Și-ai sărutat icoana lui Iisus...

Și te-ai rugat îngenunchind pe lespezi
Cu inima arzîndă, — ca o spuză, —
O! tu ai vrut de rele să te lepezi
Iar eu ți-am fost îndemn și călăuză...

nese și feciorul conducând-o peste vreo oră acasă, mai stă mai mult de patru ore la poartă, povestind.

Cu câtă durere sufletească și cu câtă ură primesc ei vorbele moșului din vecini care seculându-se, iese afară și zice :

„Lasă vorba, fată, lasă,
„Găinușa-i¹⁾ la amiază.
„Sau s'aducă scaun moșu,
„Că minten²⁾ cântă cocoșu.

¹⁾ Cloșca de pe cer. — ²⁾ Cît de curînd.

Dar de cele mai multe ori se despărțesc din cauza nepotrivirilor sau vorbelor lumii precum :

„Pentru tine bade drag,
„Multe vorbe rele rabd.
„De rabzi și tu pentru bine,
„Ne-om lăsa de trăit bine.

sau :

„Strigă vecina din prag
„Că numa-a ei fecior mi-i drag.
„Vecină de-ți pare rău
„Că-ți iubesc feciorul tău,
„Na golond¹⁾, din părul meu
„Și-ți leagă feciorul tău
„De piciorul dela pat,
„Să nu meargă sara'n sat.

¹⁾ Șnur de pînză.

În fine, feciorii și fetele Chioarului sînt caracterizați complet în :

„Frunză verde de marar
„Fetele de p'în Chioar
„Tare-s mîndre și frumoase,
„Tare-s harnice, voioase
„Și trăiesc pe deal cu flori,
„Cu voinicii lor feciori.

Și cum să nu fie voinicii ca stejarii când voinicii au fost și strămoșii lor, căci în urma vitejiei vovezilor și poporul românesc de aici, regiunea „Chioarului“ a fost donată la anul 1392 de regele Sigismund al Ungariei, vovezilor romîni.

Ași striga o strigătură,
Fetele mi-o iau în gură,
Nevestele pe picior,
Babele pe gușa lor.
Auzi dragă Mărioară ?
Nu lăsa omul să moară.

Așa-mi zic oamenii mie,
Că nu-s om de omenie.
Dar nici eu nu vreau să hiu
Pînă sînt pe lume viu.

Așa zic oameni'n sat,
Că io-i hi talpă la iad.
Io talpă de ce să hiu,
N'am omorît om de viu,
Am iubit ce mi-a plăcut,
Alte rele n'am făcut.

Ala numa'-șa numa.
Și-mi arată cu mîna,
Pe unde s'o dus mîndra.

Asta fată știu că joacă,
Nu știu cum o hi la sapă,
Și la sapă știu c'o hi,
Că e coada subțire,
Și o trage după e.

Am acasă cisme bune
Numai talpă trebe a pune.
Am acasă cisme nouă
Numa talpa-i ruptă'n două.

Asară și altăsară
M'astepta doru pe-afară.

Ardă-te focu moșină,
Cînd ești goală mergi pă lină¹⁾
Cînd ești plină de feciori,
Gînești că'i sbura la nori.

¹⁾ Lin.

Am o mîndră da m'ascută
Și îmi face treabă multă.
Că de nu m'ar asculta,
Altă mîndră mi-aș lua.
Mai din neam și mai din ghiță¹⁾
Nu ca ea o rămășiță.

Așa zic mîndrele mele :
Ce-oiu avea să beu cu ele
Ș'apoi să mă uit la stele.

Asta-i fata omului
Norocul feciorului.
Norocu-i bugăt²⁾ de rău,
Dacă fata-i somnoroasă
Și feciorul rău de coasă.

¹⁾ Viță, neam. — ²⁾ Destul.

Am draguț și-i dus în Cluj
Pe trii scaune s'o pus,

Ai! săraci feciori frumoși,
Cum ședeți pe lagăr jos,
Cu puștile piramidă
Și brotzațe¹ fără pită.

Astăvară la Ispas,
Eram tinerel și gras.

Așa zice mîndra mea
Că nu-i gură ca la ea.
Este gură și mai dulce
Și la ea nu mă pot duce.
Este gură și cu miere,
Dar la ea nu pot eu mere²⁾

¹⁾ Saci de pesmeți. — ²⁾ Merge.

Asta-i mîndra cea cu minte
Care mi-a făcut plăcinte,
Asta-i mîndra care-o vezi,
Care mi-a făcut scoverzi¹

Auzit-am eu cîndva,
Că dragostea nu e rea,
Dar acuma văd eu bine,
Că dragostea nu-i de mine.

Asta-i fată, da nu-i fată,
Gînești că-i găină bată,

Asta-i lelea cu fodorii²⁾
Care așteaptă 'nvățători.
Poți lele tăt aștepta,
Că ei tăt iu te-or-lua.

²⁾ Volane.

Asta-i badea, badișoru
Care-o umblat cu pistolu
Și'nainte de'mpușcat,
Pistolul s'o descărcat.

A vîndut lelea, cocoșu,
Să cumpere pudăr roșu,
Pudăr roșu n'o aflat,
Numai negre ș'o luat.

Așa zic mîndrele mele:
De-oiu muri m'or jeli ele,
Cu tinere, cu bătrîne,
Că la toate le-am prins bine,

Aseară pe la 'nserat
Strigă nevasta din sat,
Să-i ajut la adăpat,
Și eu un copil milos,
Sării gardu bucuros.

FOLKLOR MARAMUREȘAN

Credințe și snoave din Săpânța

culese de TITUS BILȚIU

Dușmani ne-a veni azi la casă, pentrucă
a sărit flacăra focului afară peste ușa sobei.

Își pierde mintea acel fecior, care șueră
la masă, sau fata care cântă la masă.

Va muri omul sau femeia aceea, căruia
îi încep să-i croiască sau să-i coasă hainele în
zi de sâmbătă.

Femeilor cari țeș marți seara li se arată
„Mărtoiu“.

Cocoșii pînă atunci, n'au voie să cânte,
pînă ce nu gustă sânge din alt cocoș (se bat
pînă ce se ciuntă).

Femeia care nu-și iubeste bărbatul, face
saci mari (ca să se căznea-că cu ei).

Nu arăta cu degetul către lună, soare-
stele sau nouri, pentrucă îți bați joc de Dum-
nezeu și străpungi cu degetul tot aceea la
ce ai arătat.

În ziua tăierii capului sft. Ioan nu-i per-
mis să pășești pe prag nici să tai cu cuti-
tul, pentrucă pe prag s'a tăiat capul lui sft.
Ioan Botezătorul.

În ziua de 8 Decembrie 1927 (Joi) a fost
eclipsă de lună și ce s'a crezut la Săpânța:
a) „Gye bunăsamă a tors careva boreasă
noapty(e)a fără gye lampă și pe ața aceie
s'o suit Vârcolacul șă o mîncat luna“.

b) „C(e)ă grăiești! Că doar gvintru a-
ceea s'o întunyecat gviptrucă s'o bătut doi
crai pînă e(e)ă s'o încrunat“.

c) „Nu-i drept, că a shi răboi“.

d) „Ascultați că o bătut un om apă
gvint'o fântână n(o)apty(e)a la lună iar un
altu l'o străpuns șă l'o omorât cu o furcă.
Atunci ac(e)ăla l'o blăstămat să-l mînc(e)ă
Vârcolacul. Dar Vârcolacul în loc gye om o
mîncat luna“.

Dacă cineva omoară pe acel șarpe pe
care l-a văzut primădată într'un an, atunci
în tot decursul aceluia an i se vor arăta
foarte mulți șerpi.

Șarpelui foarte mult îi place laptele și din această cauză se întâmplă adesea, că păscând vitele pe câmp, sau în pădure, ies șerpii și urcându-se, spiral, pe piciorul de dinapoi al vacii, îi sug tot laptele.

Natural că vacile la început nu se vreau lăsa astfel mulse de șerpi și pentru aceea, șerpii odată le farmecă pe acele vaci pe cari le vreau sug. După ce vacile au fost fermecate de șerpi, de atunci începând, se lasă mulse de șerpi, și numai de șerpi, așa că întorcându-se acasă nu se mai lasă să fie mulse de gazdă și mugind de nerăbdare așteaptă a-mineata următoare să poată ieși iarăși la cuibul șerpelui și să se lase să fie mulse de șerpi.

În caz dacă gazda observă cauza, că de ce a întârziat vaca și omoară șarpele care a supt laptele vacii, ea să și poată avea iarăși laptele vacii sau oricine omoară pe acel șarpe, tot atuncia pierе și vaca pe care a fermecat-o șarpele cel omorât. Prin urmare au-i bine să omori șerpii cari sug laptele vacilor.

*

Șerpii dacă îi urmăresc pe oameni merg de a bețigașe, adevă se întind în tot trupul și se înțepenesc ca un bețigaș, apoi se scoală pe vârful cozii și se aruncă pe cap și din nou pe coadă și iarăși pe cap și astfel înaintează cu tot corpul întins.

Balaurului în fiecare an îi crește câte un cap, până la 12 ani.

*

Dacă te mușcă un șarpe veninos și vrei să scapi cu viață, atunci să fugi din răspun-teri la cea mai apropiată apă și să te speli iute. Motivul pentru care trebuie să fugi este că și șarpele acela care te-a mușcat se pune imediat la fugă spre apa cea mai apropiată și care dintre cei doi, adevă omul cel mușcat, sau șarpele, a sosit mai iute la apă, acela va scăpa, iar care va sosi în urmă acela va muri.

*

Broaștele încă sunt otrăvitoare așa că pe mulți oameni îi omoară, pe alții îi farmecă, alții se umflă de broaște.

*

Untura de șobolan, dacă te ungi cu ea exterior, în orice parte a trupului, te umflă îngrozitor la aceea parte, însă fără durere, așa că mulțumită acestei șmecherii mai mulți țărani au scăpat de serviciul militar în războiul mondial. (Auzită dela ordonanța fratelui din com. Apșa, jud. Maramureș.)

De m'al înțelege tu !

Jucării pentru Dinu
de OLGUȚA ROȘNOVEANU

Citesc prin zeci de cărți iubiri uitate
Cu Mite sau cu Veronica lui Emin
Și 'ncerc să-ți torn în suflet, însetate
Minuni de vers ce ție și le 'nchin.

Dece nu vrei să înțelegi că'n mine
E-un farmec șters cu vorbe fără grai
Ce curg ușor în palidele-mi vine ?
Dece nu-mi vii când îți șoptesc eu hai... ?

Daca-i simți puțin ce este 'n mino
Și-ai palpita când vezi că iar visez
Am face rai, cu clipe dulci, sublime
Și-ai ști dece atât te 'mbrățișez...

SPASMĂ NOCTURNĂ

de IACOB SLAVOV

Apa nopții negre, nopții pline,
S'a slobozit de undeva și vine.
Inchideți vitele. Să doarmă și oierii.
Chemați străjerii.
Puneți câinii ca să latre iluziilor și norilor
Și nu cătați la mine taina trecătorilor.

Mi-e sete de lumină, mi-e sete
Cum doresc zile babele cu albe plete.
Aprindeți lămpile, să ardă,
Umbrele să se piardă.
O, suflete, storurile să coboare, să 'nchidă
Geamurile care strâng pâcla lichidă.

Niciodată n'ai să știi câtă mi-e sete de lumină...
Blestem frânt și mă sting ca un glas de mandolină.

FRUNZĂ PELINIȚĂ de MIHAIL LUNGIANU

Frunză peliniță !
Dragu' meu badiță,
Nu știu ce-aș mai face,
Să te-aduc încoace ?
Te-aș chema pe lună,
Dar n'am voe bună;
Te-aș chema pe soare,
Inima mă doare;
Te-aș chema pe stele,
Da'mi-e tare jele.
Când eu țeseam pânză,
Tu doineai din frunză;
D'alegeam prin spată,
Tu cântai la poarta;
De schimbam prin iță,
Tu cereai guriță !

INCREȘTĂRI

Atitudini

Scriu în numele prietenilor mei. În numele scriitorilor tineri. În jurul nostru se petrec evenimente extraordinare. Europa încearcă să repete o experiență din cele mai riscante. Abia s'au vindecat rănilor războiului din 1914; abia s'au potolit suspinele văduvelor rămase pe drumuri, și iată că un nou măcel se pregătește. În fața acestei groaznice realități cei mai nedumeriți sunt scriitorii. Și mai ales scriitorii tineri. Nu e vorba de frică și cu atât mai mult de moarte. E vorba de altceva, mai scump decât viața, mai scump decât totul pe lume, e vorba de cultură. Scriitorii tineri își dau seama că un războiu înseamnă întoarcere spre biologie. Încă n'au uitat bine versurile lui Iakob Haringe, nici prozaismele lui Kösner, n'au uitat nici acea penibilă experiență suprarealistă care a rătăcit atâta vreme prin ogoarele literaturii noastre postbelice. Scriitorii tineri știu ce înseamnă să lupți pentru a reabilita o spiritualitate, pentru a întrona o preocupare înaltă. Ei își aduc aminte că atâta vreme toată literatura noastră nu a fost altceva decât o supărătoare exploatare a prozaicului, a vieții banale de toate zilele. Nu sunt departe de noi zilele când cele mai căutate motive de poezie erau întoarcerile midinetelor din atelierul de croitorie, sau dela teigheana băcanului. Romanul nu era altceva decât o continuă refulare sexuală. Esseul se mărginea doar la desbaterea unor probleme sociale cu totul străine unei culturi adevărate. Era o epocă ingrată, o epocă, pe care copilăria noastră o trăit-o intens, pe care vom avea o pururea în minte. Epoca postbelică.

Ceea ce se pregătește în jurul nostru, ceea ce în unele părți a început să fie deja o realitate nediscutabilă, ne amintește această epocă. Este singura teamă a scriitorilor tineri.

Ei își mai aduc aminte însă de o Românie mică, săracă și pribeagă. Își aduc aminte de suferințele strămoșilor lor iobagi, de visurile și idealurilor lor, de jertfele și luptele lor pentru a fi ceea ce suntem noi astăzi, își aduc aminte de toate lacrimile vărsate sub

jug străin și nu uită niciun moment, că o libertate câștigată cu atâta trudă, trebuie păstrată cu orice preț. De aceea, scriitorii tineri și toți prietenii acestei reviste care apare aici, la granița de Vest a țării, nedorind războiul, prevăzându-i groaznicele urmări, nu se sfiesc să măsturicească tare că sunt gata să renunțe la orice, **chiar și la cultură**, chiar și la visurile lor cele mai dragi, pentru România. E atitudinea lor sinceră, tare și neschimbătoare. Atitudinea României tinere.

ION ȘUGARIU

Teme...

În ultimul număr (An I. Nr. 5—6) al revistei „Meșterul Manole“ dl. Vintilă Hoia, într-o scurtă mențiune la cronici, ia apărarea Bucureștilor ostracizat și declarat imoral de toți ratații fără talent, descinși din țară spre Capitala miracolelor.

Sânt cuvinte de caldă pledoarie. Și mărturisim că în ce ne privește pe noi, am purtat ani de-a rândul în suflete, himera unui București fantastic, unui oraș în care drumurile spre gloria culturii își erau deschise. Doar mai trăia în noi, acea spaimă de tumult, acea vâltoare de lume interlopă, care te-ar urmări ca un groaznic cosmar pretutindeni. Să te frământa, să te turbure, să-ți facă încontinuu rău. Aveam viziunea unui apocalips în care oamenii sânt răi pentru că trebuiau să stea mereu în autoapărare, să fie vigilenți și egoiști până la măsura trăirii obisnuite fără greutate. De aici începea apoi miracolul. Realizări de dorinți, viață în ritm alături de cerintele sufletesti.

Până acolo însă, distanță...

Și când te gândești că noi sântem sortiți să trăim în provincii, cu cer cenușiu de neînțelegeri! Ce prăpastie! (Impăcare: nu toată lumea poate trăi în Capitală).

Ani grei ne-am mulțumit cu pustiu liniștit al orașelor noastre provinciale... Ani scurși printre drumurile încrucișate de năzuințe diverse, extrem de rar culturale. Și totuși spiritualitatea unei tinereți ce izburcea la lumina frumosului, a împânzit Ardealul și țara, cu nuclee de oameni ce-si țes visuri din stele și gânduri din nemărginire.

Nu e adevărat că numai Bucureștii impun! Forțele creatoare s'au ițit ele și în provincie. Au ridicat frunțile spre soare. S'a produs scânteia și forul idealului estetic s'a aprins vâlvătaii. Talentele sparg pojghițele și pătrund.

Nu-i adevărat că Bucureștii opresc avântul creatorilor prin așa zisa imoralitate! Vieța imorală se găsește pretutindeni la oameni a căror suport de vieță oscilează între primitivitatea simțurilor și betia îmbuibării. Pledoaria dlui V. Floria o dorim cu noscută tuțurora chiar o subseriem. Nu din snobism. N'am fi făcut-o acum câțiya ani. O facem acum. Pentrucă ficcare poposire în Bucureștii doririlor îți dă o nouă perspectivă. Și nu o viziune inedită, adusă pe tava desfătărilor provincialilor descinși în gara de Nord. Dimpotrivă... Invadarea unei bucurii, de cunoaștere, de pătrundere treptată. Ce distanță în urmă!

Capitala! Visul tuțurora... De ce oare n'avem cu toții posibilitatea să ascultăm glasul Bucureștilor, cum s'optește în chemare, în orice și în orice ocazie?...

Reîntoarcerea la vieță a fost încă în suflet. E lupta dintre realitate și vis. De o parte provincia, cu vieța standardizată, cu plumburi de avânt și odihna în măruntele selavaje cotidiene. De altă parte Bucureștii, cu minunile vieții, cu probleme de rezolvare bune pentru orice ideal, dar și cu un mare semn de întrebare așezat de-a-curmezișul liniștitei vieți provinciale.

S'a spus că forțele creatoare își fac drum ori unde. Aprobăm, însă nu întegral. Provincia prin însăși faptul că nu e capitală, își macină de multe ori avântul. Sânt diverse cauze, pe care cei ce nu trăesc ca noi, nu le știu.

Nu invidiem pe cei din Capitală. Și nu le purtăm ranchiune, așa cum spunea d. Dan Petrașincu într'un număr din „România Literară“. Trăim și noi cu nespuse greutăți și împovorătoare pietre în inimi.

Incercăm să ne depășim... Dar, doamne cu ce calvar!

OCTAVIAN RULEANU

Considerații actuale

Ca fapte istorice, nu contează decât evenimentele produse de o voință individuală; — cele produse de instinctele masselor aparțin mai degrabă Sociologiei ori Științelor Etnologice.

Un Mussolini sau Hitler, așa precum un Caesar sau August intră în Istorie mai mult decât mișcarea masselor din timpul năvălirilor barbare. Masele nu fac Istorie; — poate statistică ori etnografie. Factorii constitutivi ai Istoriei sunt numai și numai persoanele excepționale, indivizii superiori, cari conduc masele fie prin directive spirituale, fie prin ordine militare.

Faptele unui guvern de partid, ales prin votul obștesc, ocupă un loc neînsemnat în istorie față de realizările marii șefi cari s'au impus singuri. Epocile fără de personalități ce ies din comun trec în istorie ca niște epoci întunecoase, vagi ca directivă spirituală și fără nici o însemnătate, chiar dacă oamenii de atunci au trăit în bună stare și fericire cetățenească.

Napoleon ori Caesar dau mai mult istoriei, deși în timpul lor erau nenumărate frecvări între oameni, crime politice, iar țările lor erau sărăcite de războaie.

Iată deci că principiul suferinții se întonează și în creația istorică nu numai în cea literară: numai cei ce suferă pot să creeze. Durerea este inspiratoarea, este sãmânța artistului și tot așa e și în istoria popoarelor. Numai renunțările masei anonime, obținute poate cu forța de către Șef — și abia pe urmă consimțite — pot contribui la înălțarea aceluia popor, la înscrierea lui în

Spre paradis

de PETRE PAULESCU

*Mi-atâră în cue vremea, ca niște haine vechi
Și toate ale mele în urma mea rămăe;
Eu o să plec departe cu neguri în urechi
Și mâna Luminiței n'o să mă mai mângăe.*

*O să-și întindă arcul tot câmpul după mine
Și zarzării grădinii, plângând, or să mă roage
Să mai rămâi acasă... tăcere să mă aline
Dar nu mai vreau să umblu prin mlaștini și viroage;*

*Dau pintenii dâră la drumuri, să mă alung în gol
Și astrele-și ridică în urma mea frunzișul;
Cale vreascuri de luceferi, trec fulger ca un sol
Și tai eternitatea 'n galop, deacurmezișul.*

*În zare mă așteaptă — domniță — paradisul
Și nostalgii subtile în suflet mă tot scurmă;
Și pacea își deschide imensă manuscrisul
Și intru dând binețe, prin poarta mea din urmă.*

Istorie.

Chiar dacă au fost epoci de liniște și de fericire în viața popoarelor, se simte nevoia de a se atribui această stare unui singur om ca rod al creațiilor lui personale, al sbuciumărilor spiritului său. Numai unul contează. Poporul care n'are pe acel **Unul**, va rămâne obscur, iar pe planul istoric nu va aduce nici o contribuție galeriei marilor bărbați.

Priviți Anglia, unde democrația a ajuns la locul cel mai de cinste ce l-a ocupat vreodată: fiecare englez se crede membru activ al imensei comunități care e imperiul britanic. Și cu toate acestea este o tendință centripetă chiar la istoricii acestui neam, de a explica cuceririle Angliei și realizarea dorințelor ei de expansiune comercială, nu numai ca datorite calităților colective ale neamului, ori ale fiecărui individ în parte, ci mai mult prin legile **unei** regine Elisabeta, politicii **unui** Disraeli, sau tacticei unor Nelson și Wellington.

Fiecare popor, fiecare epocă, trebuie să aibă o figură dominantă care este **necesară** comunității, oricât de perfectă ar fi ea ca și colectivitate.

Omul ce iese din comun este un „**sine qua non**” al națiunilor cari au jucat și vor juca vreodată un rol în istorie.

VICTOR V. MOIȘ

Elegie

de ION HORIA MUNTEANU

*În șealuri de-argint te invesmântă luna,
Și gura-ți mai sărută aceleaș flori de scrum,
Pe ochi și peste gene stă noaptea ca un fum
Și peste lutul tău plâng stelele într'una.*

*Trec liniști peste tâmpile și fiecare dor
Rămâne lângă tine ca o vioară mută,
Pădurile te strigă cu fiecare ciută
Și-un inger îți poartă sufletul pe oripi moi, ușor.*

*Și lângă tine stă visul frânt, descântec,
Și florile is străine, cu toate parcă plâng,
Icoana ta și părul din ape iele o strâng
Și o resfrânge, tristă, în fiecare cântec.*

*...Și mâine, când vor ninge toți zarzării'n grădină,
Noi vom mai țese visul în cupse de crin?
Tu, ai să fii departe... eu, singur și străin
Și inima-mi străpunsă de vesteda lumină.*

Noi și Ungurii

Incorporarea Ucrainei subcarpatice și a unei părți din Slovacia la Ungaria nu acoperă decât o mică parte din revendicările maghiare și aceasta numai față de fostul stat cehoslovac. Față de România și într-o măsură mai mică față de Jugoslavia, chestiunea revizuirii tratatului dela Trianon rămâne o problemă încă nerezolvată. Ungaria crede că o va rezolva cu sprijinul Romei și al Berlinului. Firește, fiecare stat e liber să-și lege de orientarea politicei sale externe anumite speranțe! În cazul Ungariei însă, atașamentul acesta este o rătăcire și o primăjdie pentru independența însăși a țării.

Anexiunea Cehoslovaciei și a Albaniei ar fi trebuit să arate Ungurilor că acțiunea Germaniei și a Italiei îndreptată **deocamdată** spre Estul și Sud-Estul Europei, într-o direcție unde rezistența este desigur mai puțin organizată, se face după un plan, în care sferile de influență, prealabil împărțite, caută să se întâlnească în Peninsula Balcanică.

Dela Marea Baltică la Marea Mediterană statele își văd amenințate suveranitatea și existența națională, chiar dacă unele din ele se silesc, în aparență, să-și ascundă teama. Măsurile militare și economice luate, evidențiază tocmăi o stare de spirit proprie „războiului de uzură morală” și de „tensiune nervoasă”, în care ne găsim de șase luni de zile, dela primele succese ale axei, atât de facil realizate. În această privință exemplul Poloniei este elocvent. Protectoratul german în Slovacia, ocuparea teritoriului Memel-Klaipeda, Danzigul, sunt desigur motive serioase de neliniște și îngrijorare. Pentru Polonezi însă, a declarat d. Beck, „noțiunea unei păci cu orice preț nu există. În viața oamenilor, a popoarelor și a statelor nu este decât un singur lucru fără preț și acest lucru este onoarea”.

Este ciudat că Ungurii, care trec drept un popor pătruns de orgoliul unei misiuni istorice în lume, nu înțeleg semnificația acestei declarații demne și hotărâte.

În loc de a intra în „barajul”, pe care Anglia și Franța vor să-l formeze în Europa Orientală contra expansiunii germano-italiene, Ungaria, țară mică și direct amenințată, a preferat „garanția” axei. Atitudinea aceasta deși constituie o greșeală politică, ale cărei consecințe au început să se producă și să fie chiar semnalate de unii publiciști maghiari ca George Katona în articolul „Hun-

gary in the German Orbit“, publicat în „Foreign affairs“, are totuși o explicație: credința în reînvierea regatului Sf. Ștefan. Democrațiile occidentale fiind insensibile față de teza revizionistă, Ungaria s'a apropiat de statele totalitare prin intermediul cărora crede că va fi reintegrată în „drepturile istorice“ asupra Transilvaniei.

De aceea după evenimentele din Martie și Aprilie, contele Teleki, presedintele Consiliului de ministri și contele Csaki merg la Roma și la Berlin pentru a constata vechi „raporturi de amicitie și de încredere“ reciproce. În același timp presa maghiară și postul de radio Budapesta pun tot mai insistent chestiunea revizuirii tratatului dela Trianon. Istoricii unguri sunt apoi mobilizați pentru susținerea revendicărilor teritoriale ungurești aducând din nou în discuție controversata problemă a continuității Românilor în Dacia.

Ladislav Gáldi în articolul „Une nouvelle synthèse de l'histoire de la Transylvanie“ din numărul de pe Aprilie al revistei „Nouvelle revue de Hongrie“ și Louise Tamas în articolul „Roumanie-Hongrie“ din numărul din Iulie al aceleiași reviste reexaminează acest vechi proces istoric dintre noi și Unguri, încercând să-i dea o bază științifică deși scopul e de ordin politic.

Concluziile lui Gáldi și Tamas, referitor la migrațiunea poporului român în Transilvania, după venirea Ungurilor, sunt în mare parte aceleași, pe care ni le-au furnizat altă dată Solzer și Rösler. O argumentare similară o întâlnim de altfel și în studiile din publicațiile maghiare scrise în limbi străine, care cu tot aspectul exterior de erudiție au un caracter polemic și revizionist foarte accentuat. Mă refer în primul rând la Arhivum Europaei Centro-Orientalis, organul „Institutului de Istorie a Europei Orientale“ de pe lângă Universitatea din Budapesta, la „Ungarische Jahrbücher“ și „Revue des études hongroises“.

Specialiștii unguri uită că problemele științifice, pe care în mod logic le pune trecutul trebuie să fie lipsite de preocupările și interesele politice contemporane. Evident felul acesta de a privi istoria nu este o prejudecată exclusiv maghiară. Asemenea prejudecăți ocupă un loc de frunte în istoria tuturor popoarelor. Și nici noi Români nu am putut scăpa de ele. Înainte de războiul mondial, în epoca eroică a iredentismului românesc, continuitatea Românilor în Dacia a fost o problemă mai mult politică decât de

istorie medievală, așa precum astăzi pentru revizionismul unguresc, părăsirea totală a Daciei de către Aurelian este mai mult un argument în favoarea retrocedării Ardealului decât o convingere, întemeiată pe consideratii de ordin pur științific.

Iată de ce după realizarea României-Mari, controversele în jurul continuității au pierdut pentru noi caracterul de actualitate. În definitiv Ardealul a fost cedat României nu atât în baza unui drept istoric ci s'a avut în vedere un argument etnic.

Pentru Unguri însă, teoria imigrării mai târziu a Românilor în Transilvania a fost mereu invocată în scopul de a se crea poporului maghiar un drept istoric incontestabil asupra unei provincii, în care pretențiile de dominație nu pot fi justificate sub raport etnic.

Dreptul acesta istoric la stăpânirea Ardealului, pe care Nouvelle Revue de Hongrie îl aduce iarăși în discuție, nu poate avea pentru noi nici o semnificație politică. Și acest lucru îl spune categoric chiar un adept al tezei machiare, istoricul Ferdinand Lot în cartea sa „Des invasions barbares et le peuplement de l'Europe“, tipărită în 1937.

„Nici un popor din Europa nu s'a așezat dela începutul lumii pe pământul pe care îl ocupă acum. Românii nu sunt mai obligați să cedeze Transilvania decât Anglo-Saxonii Marea Britanie sau Ungurii valea Tisei pentru a se întoarce primii în Germania, iar ultimii în Siberia.“

Dece atunci o prezentare tendențioasă a istoriei? Dece se încearcă sub forma unei articulatii științifice a istoriei tocmai falsificarea ei? Și noi și Ungurii și orice popor ar trebui să înțeleagă ca migrațiunile umane au fost atât de frecvente în trecut încât nu mai pot constitui astăzi elemente de învrăjbită și ură între națiuni. Aceasta cu atât mai mult cu cât nici nu poate fi vorba de o puritate rasială perfectă într-o Europă cu un caracter zoologic pronunțat eterogen.

Este inutil deci să se mai continue o polemică asupra unei chestiuni, în care obiectivitatea științifică este înlocuită de preocupări străine.

În ceea ce ne privește am ținut totuși să însemnăm spiritul de frondă al istoriografiei maghiare, de care se folosește clasa conducătoare a Ungariei pentru a-și realiza un vis, în care nu mai crede nimeni.

(Țară Nouă.)

T. MIHĂILESCU

DĂRI DE SEAMĂ

CĂRȚI

Cartea de filosofie

**George Berkeley: PRINCIPILE CU-
NOȘTINTEI OMENEȘTI** (trad. din
engleză de S. Căteanu cu o introdu-
cere de N. Bagdasar. 105 + XVI p.
70 Lei. Tiparul Universitar.)

Această reeditare de către Socie-
tatea Română de Filosofie a operei
capitale a lui G. Berkeley este re-
zultatul interesului pe care publicul
românesc îl arată cărților de filoso-
fie, prima ediție epuizându-se într-un
timp relativ scurt.

„**Treatise Concerning the Prin-
ciples of Human Knowledge**“ a apă-
rut în anul 1710 și cuprinde ideile
fundamentale ale concepției lui Ber-
keley, idei care adeseori arată o
concepție neoplatonică a naturii.

Deși influențat în tinerețe de John
Locke, el i se opune în lucrările de
mai târziu trăgând ultimele conse-
cinențe ale nominalismului, după el
orice cunoștință fiind bazată exclu-
siv pe simțuri.

Teolog fiind — mai apoi episcop
la Oxford — Berkeley e dusman în-
versunat al materialismului și al
scepticismului. Deaceia caută să în-
locuiască notiunea de substanță fi-
zică cu conceptul unei substanțe spi-
rituale, care sub forma sufletelor in-
dividuale activează subordonat Sub-
stanței Supreme, lui Dumnezeu.

Filosofia lui, idealist-spiritualistă,
este dar o construcție cu totul origi-
nală, fundamental deosebită atât de
idealismul cu irizări panteiste, ante-
rior lui, a lui Malebranche cât și de
acela, activist-etic, a lui Fichte, care
i-a urmat.

Cartea aceasta cuprinde idei și
probleme pe cât de originale, pe atât
de interesante, care îndeamnă pe ce-
titori la o nouă cumpănire a concepțiilor
și a prejudecăților lor.

Traducerea dlui S. Căteanu este
foarte reușită, dlui izbutind să îm-
brace într-o formă românească atră-

gătoare, ideile cele mai abstracte și
speculațiile cele mai greoaie ale ma-
relui filosof irlandez.

**David Hume — CERCETARE
ASUPRA INTELECTULUI OME-
NESC** (Trad. din engleză de S. Că-
teanu cu o introducere de N. Bag-
dasar. 147+43 p. 90 Lei. Tiparul
Universitar.)

David Hume este — după expre-
sia lui Windelband în a sa „Istorie
a Filosofiei Moderne“ — gânditorul
„cel mai cuprinzător și filosofic cel
mai format pe care l-a dat națiunea
engleză.“

A transpune deci în limba noastră
una dintre scrierile lui cele mai im-
portante, înseamnă a îmbogăți lite-
ratură română de traduceri cu o
operă de mare valoare reprezentativă
a curentului empirist din secolul
al XVIII-lea.

O filosofie sceptică, iată ceace
cuprinde întreaga operă a lui David
Hume. Cartea care ne-a dat-o il. S.
Căteanu, într-o foarte bună traducere,
este opera capitală și cea mai
mult discutată al acestui sceptic,
apărută în forma ei definitivă în
1751 sub titlul: „**An Inquiry Con-
cerning Human Understanding**“.

Caracteristica fondului acestei ope-
re e libertatea de judecată, care se
opune prejudecăților timpului, com-
bătându-le, într-un stil ușor și cur-
gător, în forme de expresie origina-
le și atrăgătoare.

Adept al lui Bacon și Locke, Hu-
me este cel mai temeinic empirist
al timpului, preocupările lui con-
centrându-se mai ales în jurul che-
stiunilor despre valoarea cunoștinței
și în general ale filosofiei morale.

Problemele asupra ideilor, impresi-
oanelor, pasiunilor, dorințelor, emoțiilor,
și obișnuinței de o parte, și a
supra-cauzalității, finalității, și a
substanței de altă parte, sunt, fie dec-
larate ca imposibil de cunoscut ven-
tru spiritul omenes, fie rezolvate din

punctul de vedere al experienței,
unica creatoare de idei după Hume.

Prin teoriile lui, deși uneori sus-
ceptibile de critici și incomplete,
Hume este mereu actual, tot așa
precum prin influența ce a exerci-
tat-o asupra lui Kant și a pozitivismu-
lui de mai târziu, operele lui pre-
zintă un interes justificat pentru cei
cari se interesează de evoluția isto-
rică a gândirii omenești.

VICTOR V. MOIȘ

Cartea literară

**I. E. Torouțiu — STUDII ȘI DOCU-
MENTE LITERARE** — vol. VI. In-
stitutul de arte grafice „Bucovina“.
Lei 350.

Vrednicul și neînduplecatul cercetător
priceput al trecutului nostru
literar care s'a dovedit a fi și a ră-
mâne, subtilul cărturar, dl. I. E. To-
rouțiu, actualul director continuator
al prețioaselor și reputatelor **Con-
vorbiri Literare**, face să apară un
nou volum — al șaselea — pe cât
de masiv pe-atât de prețios, asupra
perioadei Junimei. La înfăptuirea
acestei nebănuite de folositoare, reve-
latoare și contribuțoare opere, auto-
rul ni se destăinuie a fi avut sprijinul
sau îndemnul „cald și cinstit“
atât al Academiei Române cât și al
diferiților prieteni sau adversari, ti-
neri ori maturi, precum și a **Rev-
selor** ziare, reviste etc. Ori care i ar
fi fost sprijinul, ori de unde i ar fi
venit îndemnul sau încurajarea, dl.
I. E. Torouțiu îi rămâne neprețuitul
merit, absolut personal și netăgăluit
exceptional, de a fi avut inspirația,
ideia, și de a-și fi găsit puterea și
perseverența s'o ducă la admirabilul
stadiu — căci încă nu-i vorba de
vreun sfârșit — la care ni s'a dor-
edit a o fi adus drept realizare con-
cretă.

În volumul prezentat — aceasta al

saselea — pe lângă „Un nou poeză“ și o „Introducere“ lămuritoare și amănunțită a celor ce urmează să întâlnim în cuprinsul lucrării, ni se descoperă biografia, recrutătoare de impresionante și surprinzătoare date, a venerabilului, într'adevăr contribuitor la procurarea de documente, Nicolae Petrașcu, precum și o bogată, instructivă și extrem de interesantă corespondență, dintre unele personalități literare sau politice din a doua jumătate a veacului al XIX. Componența acestei corespondențe are trei părți distincte. „Cea dintâi este a scrisorilor lui Titu Maiorescu adresate surorii sale Emilia, la Brașov, apoi, după ce s'a măritat, la Iași.“ In total două zeci și șase scrisori reproducute de autor și în românește, adică așa cum le scrisese Titu Maiorescu, dar și în traducere românească, scrisori din care lectorul va rămâne, uneori, documentat asupra felului de concepție de viață chibzuită dar și sbuciumată, altcând, revoltat de mulțimea umeltirilor și subminărilor îndreptate împotriva fostului director al Convorbirilor. Se vor cunoaște în același timp sentimentele, adevăratele sentimente, cari erau legat pe acest ambițios, care a fost Titu Maiorescu, de marele nostru Eminescu, căci în adevăr, oare cine ni l-ar putea descoperi mai bine în atașamentul, pus de unii la îndoaie, față de Eminescu, decât intimitatea scrisorilor dintre el și sora sa? — Da, de exemplu, ce scrie, surorii sale Emilia, în scrisoarea datată, București, Vinerea Mare, seara 1884. După ce povestește starea lui Eminescu, starea lui determinată de boală și după ce explică aranjamentul bănesc pentru întreținerea lui în sanatoriu știut, spune: „Te rog comunica tuturor cunoscuților că eu am aranjat cu ministrul, — e vorba de postul de bibliotecar pe care Eminescu îl părăsise din cauza boalei n. n. — în următorul mod: el, Carajani, își dă demisia numai de formă, Eminescu este numit deasemenea numai de formă, nu-și ia slujba în primire sau se prezintă numai din când în când, fiind în concediu. Așa că de fapt tot Carajani rămâne bibliotecar și continuă să-și încaseze salariul. Salarul lui Eminescu însă de 285 franci lunar îl plătim noi. Hotărâți cu prietenii de-acolo cui să expedim banii. Chibzici îți și aduce primul salariu“ ... etc. și încheind: „Si-

acum, la vedere. Incep abia mâine să răsufliu. Alaltăieri am avut una dintre cele mai furtunoase ședințe la Cameră și o încordată sesiune la Academie. Când l-oiu ști pe Eminescu plecat; ajuns cu bine și așezat în Iași, atunci abia îmi voi permite să mă gândesc la ale mele.“ Aceasta a fost Maiorescu, în inima lui, față de Eminescu. Și-acum să-l vedem cum s'a gândit la el pe urma procesului intentat pentru defurnare de fonduri fiindcă ajutase tot pe-un Eminescu ori Slavici, pe vremea când erau aceștia „studinți“ la Universitatea din Viena „pentru depunerea doctoratului și țesă, cu condițiune ca în urmă să înapoieze Ministerului acesti una sută galbeni“, deoarece „prin acest fapt prevenitul Maiorescu a comis uă adevărată risipă din banii Statului: dând cu împrumut banii publici și cu termen nelimitat la favoriți de ai săi“ ... In scrisoarea din, București, Miercuri 25 August 1876. — pe timpul destituirii sale — după ce-și pune la cale unele treburi familiale, scrie Emiliei: Vreau să încerc a face avocatură și să câștig câțiva ducați. Acum fac corecturile la Logica mea, îl cetesc pe Fritz Reuter și sunt INDIFERENT ca și focul de plută, cu care îți scriu. Dacă nu voi isbui și dacă prin curtea de casație mi se vor contesta aptitudinile cetățenesti și politice, vei primi un ziar din New-York, unde vei citi că mă recomand că învățător de limbile română și franceză, cu deosebită aplicatie la filosofie și iubire platonice pentru fetele mari ale clasei culte. In apropiere de New-York există o colonie de Pan-Filistenii, care exercită o puternică atracțiune asupra mea. Tot impertubabil platonice, adică la 30° R. în umbră.“ — Titu.“

Acesta a fost Maiorescu în fața umeltitorilor și astfel de sentimente opunea cancanurilor vieții. Scrisorile de-acum însă, mai descopăr lucruri cari în „Insemnările Zilnice“ îngrijite de I. Rădulescu Pogoneanu, lipsesc ori sunt înjumătățite.

In a doua parte — în prima parte am spus că se cuprind scrisorile lui Titu-Maiorescu, Dalai Lama, adresate surorii sale Emilia — urmează „documente“ din arhiva lui Sextil Pușcariu“ în număr de șase-sprezece, însumând, treisprezece, scrisori primite de Ialariu Pușcariu dela T. T. Burada, — cinci bucăți —

dela S. Fl. Marian — una bucată —; dela dr. Ioan Urban Iarnik, — șapte scrisori —; și trei scrisori primite de dl. Sextil Pușcariu dela D. Onciul. Continuă scrisorile din arhiva Dimitrie Onciul, în păstrarea dlui dr. George Jeleriu, Cernăuți, adresate de dl. Sextil Pușcariu, acestuia din urmă, prin care se susține și arată luota dusă pentru numirea dlui prof. I. Nistor la universitatea din Cernăuți.

In a treia parte, urmează însăfârșit, scrisorile, multele și revelatoarele scrisori, primite de Nicolae Petrașcu, unele de pe timpul când conducea revista „Literatură și Artă Română“, altele de dată mai recentă, dela personalități ca un Duiliu Zamfirescu — cincizec — și două de bucăți. — în care n' se înfățișează condițiile de creație ale autorului Iul Tănase Scatiu, precum și dela: V. Alexandri — cinci bucăți —; N. I. Apostolescu — două —; Maria Balulescu — opt —; Ioan Băresan — trei scrisori; G. Bengescu-Lăbița — una —; Alexandru Bibescu — două —; I. L. Caragiale — două —; George Josbuc — opt —; B. Delavrancea — una —; Anghel Demetriescu — două —; dr. C. Diaconovici — una —; Tr. Djuvara — trei —; M. Eminescu — opt —; C. Esarcu, G. Gion, Em. Grigorovița — câte una; Spiru Haret — două —; Take Ionescu — patru; Nicolae Iorga — șapte; Șt. O. Iosif, una; dr. C. Istrati — patru; G. Lahovari, I. Kalinderu — câte una —; D. A. Laurian, H. G. Lecca — câte una —; Titu Maiorescu — trei; N. Mandrea — două scrisori; General Manu — una; Șt. Mihăilescu Stemil — șapte —; Ioan Mincu — trei; G. Missail — una; Petru Th. Missir, C. G. Nano, — câte una —; Andrei Naum, Const. I. Nottara — câte trei —; Radu Novian — una, cu interesante date despre B. P. Hajdeu —; Dna S. Al. Odobescu — trei scrisori —; Ciru Oeconomu — una; Dimitrie C. Olănescu — șapte scrisori cu relații interesante despre Duiliu Zamfirescu —; Vasile D. Păun — o foarte minuțioasă documentare asupra unor cuvinte și imagini din balada Iezerul —; Grigore Pencescu — directorul dela Timpul unde Eminescu a fost șef redactor — două scrisori; Grigore Pișculescu — Gala Galaction — cinci scrisori, între cari ultima — datată 22 III 1907, București str. Popa Savu 10 —

lângă Vila Regală — foarte impresionantă prin descrierea sărăciei și a suferinței din timpul acelei ierne: „Scumpe Domnule Petrașcu, am petrecut iarna în paradisus!“

Ioan N. Roman — două scrisori —; G. Dem. Teodorescu — una —; Grigore Tocilescu, trei —; Nicolae Vaschide — cu patru sprezece surprinzătoare destăinuri, apoi Alexandru Vlăhuță, despre care dl. N. Petrașcu ne spune, în amintirile sale, — **Biografia mea** — lucruri pe cari mulți, foarte mulți specialiști, nu le știu, n'au avut de unde le ști. Iată-l, de pildă povestind pe dl. Petrașcu: „Vlăhuță deși cu un an înaintea mea, legase cu mine prietenie din primii ani ai liceului. El avea contraste neașteptate în sufletul lui... De-o inteligență extraordinară el era însă un școlar mediocru; nu învăța decât la unele materii și de celelalte nu se interesa deloc. Petrecea noaptea și a doua zi venea la școală cu ochii obosiți și roșii, ceea ce făcea pe profesorul Popescu să spună cu zeci de „r“: „corr...uptul de Vlăhuță.“ Fire precoce, Vlăhuță s'a îndrăgostit de fata lui Frederico Pagano, profesor de italiană și, ca să câștige sufletul fetei, a învățat în câteva luni numai, a vorbi și mai ales a scrie limba italiană, așa cum nici un elev de liceu n'a știut-o. Aceasta și cu scopul de a atrage bunăvoința profesorului, tatăl fetei. Curând i-a cerut mâna

iar în clasa VI a avut nunta la care am asistat și eu. Intr'o casă veche pe un dâmb, în mijlocul unei curți mari, unde sta Pagano, avu loc nunta și tatăl lui Vlăhuță, călugărul de mai târziu de la mănăstirea Agapia, al cărui cap l-a pictat Grigorescu. **Il văd și acum la masa de nuntă aruncând cocoloși de pâine în capul profesorului care, mai bătrân, se scutura mereu, neștiind de unde-i vin boabele acelea. În clasa VII-a Vlăhuță a avut un copil care i-a murit. La terminarea liceului, venind în București, el s'a despărțit de soția lui.“...**

Acestea spuse, să-l vedem acum pe însuși Vlăhuță, în scrisorile trimise dlui Petrașcu, cum se zugrăvia și ce părere avea el despre el. Scrisoare datată „București 1879 Oct. 6. Dragă Nicule. — După ce-i explică cum s'aranjeze cu datornicii — scrie: „Nu știu ce drcu am că te dorescu cum nu-ți poți face idee. Toată ziua stau la bibliotecă (afară de orole în care e închisă). Citescu mult — pricep puțin și rețin și mai puțin. Din când în când joc ca rambolașul. Pela teatru mă duc foarte rar... nu-mi place“... Două scrisori. — Urmează apoi Al. Vlădicescu, N. Volenti, Iosif Vulcan — câte cu o scrisoare —; Al. Xenopol — două —; Iuliu A. Zanne, Gaston Choisy, Jules Comte, Frederic Damé, Harietée Darclée, A. Dayot, Maggiorino Ferrar-

rio, Philéas Lebesgue, Tullo Masarani — evreul anchetator al lui Maiorescu —, Dna Olga Maurogeny, M. Montaudou și Florian Parmentier, câte cu o scrisoare, cu care se încheie astfel seria documentelor prezentate în volum.

Prin cuprinsul celor de față, fie că-i vorba de **Biografia mea** ori de conținutul variate lor și surprinzătoarelor scrisori, se descoperă, se răstoarnă, se rectifică sau se completează, multe date și afirmațiuni eronate ori exagerate, cu cari sunt îmbăcșite, mai ales, manualele didactice cu privire la viața și operele unora din sfinții noștri creatori sau împletitori de slovă cinstită și românească.

Și-acum, iubite cititor, nu uita: „De câte ori te vei simți părăsit de cameni și întristat de amărăciunile zilelor trecătoare, să-ți înalți privirea spre chipurile de pe altarul acestei biserici, în care trăesc viață vecinică făuritorii binelui și frumosului. Atunci se vor desprinde de acolo brațele lor ocrotitoare și te vor ridica și pe tine spre dâmbii, ca să fii în tovărășia lor mai fericit decât toți bogății pământului.“ Apropie-te deci cu încredere și cu venerație de volumul acesta — al șaselea — de **Studii și Documente Literare** și nu vei regreta timpul petrecut în tovărășia lui.

CONST. GH. POPESCU

AUGUSTIN DRAGOMIR și MIRCEA LAȚIA, cei doi pioni susținători spirituali ai vrednicului nostru cotidian local, **CONȘTIINȚA ROMÂNĂ**, — ziar de informație și afirmare românească — merită, pentru eforturile și perseverența de a menține în acest Sătmar îmbăcșit de șovinism, împresurat de intrigi și minat de svonuri, o flacăra mereu vie a scrisului românesc, întreaga noastră admirație și neprecupețitul sprijin al tuturor acelor ce simt, cât de cât, românește.

UNIREA, cotidian de dârză atitudine românească, apare la Carei-Sălaj, sub direcția dlui **Horia I. Gheorghiu** atât de cunoscut prin vigoarea și entuziasmul cu care îmbrățișează regulat și atent cauzele românismului de prin aceste părți.

ȚARA NOUĂ — îndreptar ardelenesc de gând și faptă românească — anul I Nr. 3 — fondator prof. **Victor Jinga**, redactor **Victor Iancu**. Red. și adm. Cluj, str. Berde 2. Întâlnim în paginiile acestei robuste și utile reviste nume împrietenite cu slova cinstită și îndrăgite de frumusețea și puterea cuvântului tipărit.

CONVORBIRI LITERARE — revistă întemeiată de „Junimea“ la 1 Martie 1867 — anul LXXII, Nr. 5, Mai 1939. Director: **I. E. Torouțiu**. Redacția: București III, str. Argentina 39.

Revistă de înalt prestigiu literar, **Convorbiri Literare**, apare în condițiuni de superioară tehnică, întrunind colaborări consacrate.

RĂBOJ

Sătmarul a găzduit în cursul lunei August, două școale de echipieri ale Serviciului Social. Una, de femei, condusă de neobositul director al liceului Eminescu și Președinte al Serviciului Social Județean prof. dr. Eugen Seleș și alta, de bărbați, sub supraveghierea și directivele inimosului prof. Vasile Scurtu, inspector al Serviciului Social Județean. Ambele școale au funcționat în condițiuni potrivite menirii lor. Aceasta, pe lângă sprijinul obligator al autorităților se datorește exclusiv celor doi conducători amintiți cari sacrificându-și întreaga tihnă de care ar fi avut nevoie și la care aveau dreptul, n'au pregetat un moment pentru a înlesni realizarea intențiilor formulate printr'o definiție — dată încă de prin 1828 la o conferință internațională a Serviciului Social — definiție pe care a reținem și pe care o socotim demnă a o reaminti: „Serviciul Social este instituția care coordonând totalitatea eforturilor, vizează a ușura suferințele provenite din mizerie, a repune indivizii și familiile în condiții normale de existență, a preveni ravagiile sociale, a ameliora condițiile sociale și a ridica nivelul de viață.“

Pentru Sătmar, pentru spiritul lui amortit în ceace privește cursul public și gălăgios al sentimentelor noastre naționale și patriotice, pentru acest Sătmar minat de intrigi și de șvonuri, cele două școale au ținut loc de-un asidu stimulent de afirmare românească. Cei doi conducători ai cursurilor, profesorii Eugen Seleș și Vasile Scurtu, merită în această privință și mai ales în această privință, întreaga noastră admirație.

Neisbutind a se descurca pe calea pașnică a vorbelor, a tratativelor, lumea — dornică de prosperare și fericire — s'a încurcat în socotele și în arme ucigătoare încăerându-se, în numele păcii, pentru a se răfui și extermina. Și se vor lămuri unii pe alții până când, și amenințătorii ambițioși și amenințații atâtați, vor regreta împreună gestul nesocotinței amăgitoare dar distrugătoare.

Blajul, din inițiativa cărturarilor lui, va avea în curând un monument al libertății. El se va ridica pe câmpia aceea unde s'a ținut știuta adunare protestatoare și pe locul unde, în 1848,

Simion Bărnuțiu a ținut celebru-i discurs spunând, între altele, cuvintele de neuitat ce-au sdruncinat sentimentele și atâțat spiritele: „Dacă e nevoie de state atunci statul, fără îndoială, a fost creat numai ca oamenii să se poată apăra mai ușor într'insul decât în afară. Și când zic spre apărarea persoanei, atunci înțeleg libertatea și onoarea, căci oamenii fără libertate și onoare sunt vite. Iar dacă fiecare om e persoană, atunci un om nu poate fi mai persoană decât altul. Este o părere falsă dacă crede cineva că statul se împuternicește nimicind formulele individuale. Când cineva poate crea în orice oraș sau în orice sat un sentiment, ca fiecare să se țină mărgei că e membru al statului, prin aceasta întreaga putere ar dobândi putere nouă.“

De-aci dela granița tulburată de împrejurări, trimitem, entuziaștilor inițiatori de fapte românești ai Blajului, toată cinstea și înțelegerea ce li se cuvine.

Individul de azi — deși evoluat sub raport civilizator, a rămas același, de pe timpul năvălirilor, ca apucături. Observați! În societate „trăiește în copia lui, falsă pe de-a întregul. Intrebuințează gesturi cari firesc nu-i aparțin; își slujește înfățișarea și minte; îi e mai întotdeauna rușine de adevărata sa obârșie din cauza căreia își făurește alta; exhibează o veselie și un râs cari nu sunt ale lui, își fabrică o notă de personalitate și un pospăiu de educație îngrijită, de povara căroră când scapă se bucură ca de-o adevărată fericire pământeană“ și asta fiindcă animalul din el a rezistat oricăror modificări educatoare. Totuși suntem și rămânem extrem de susceptibili, de sinceri și de... subțiați. Uf!...

Azi, în nouăzeci și nouă din o sută de cazuri, o lucrare se recrutează nu după criteriul valorii ci după acel al interesului publicului, al succesului de librărie. Dovadă e că, de foarte multe ori, un scriitor refuzat a fi consacrat de-acei în drept a-l consacra, e consacrat de public, de publicul care-l citește și-l savurează și care-l împinge, prin aceasta oarecum, spre consacrare. Gândiți-vă de exemplu, la un Damian Stănoiu etc., etc.

Expresia exterioară a oamenilor nu este întotdeauna și oglinda sufletului lor. Fața unui savant sau a unui sfânt chiar, poate ascunde de multe ori un suflet vulgar și josnic. Și invers. Socrate care „era cu nasul turtit, cu ochii bulbucați cu buzele groase și pântecul său enorm, se-

măna mai mult cu un măcelar și cu toate acestea era un om de un minunat cumpăt și rară înțelepciune.“

Timoleon Pisani, vătaful scrisului românesc, însușindu-și însfârșit — cu ajutorul dicționarelor — limba de care suntem siguri că a fost străin prin origine, dă veșnice și savante lecții de vorbire românească, pisând, pișcând și batjocorind continu tocmă pe de-al de-acei ce s'au ridicat din mijlocul creatorilor ei — poporul.

Am fi tare curioși să asistăm la o răfuială orală — cu sechestrarea tuturor dicționarelor indicatoare de vorbire „corectă“ — între dl. Cezar Petrescu, român get beget și între vătaful nostru, Timoleon Pisani, devenit român și încă pretențios.

JURNALUL LITERAR, într'unul din numerile sale de prin Iulie, vorbind despre noi, despre Afirmarea, ne mustră, băgându-ne oarecare vină, pentru că la prezentarea cărților, nu avem o atitudine precizată. Nu ne știe cu ce fel de oameni ținem.

E bine să fim înțeleși și acest lucru l-am mai spus cândva. Noi, nu ținem cu nimeni. Ținem cu noi. La prezentarea scrierilor apărute, nu facem nici un fel de critică, neconvenindu-ne asemenea aere, și nici nu le apreciem în măsura în care ele sunt fructul unui anumit spirit politic. Le prezentăm în măsura în care ne identificăm cu ele și în limita gustului nostru. Nu căutăm în nici o împrejurare să ne ridicăm de-asupra vieții, sau a anumitor sentimente spre a o face pe prea deșteptii. În această privință ținem seama de spiritul publicului, în mijlocul căruia ne sbatem, și pe care căutăm a-l stimula îndrumându-l spre prietenia cărții românești, indiferent de cine este scrisă ea, dacă e scrisă, după înțelegerea noastră, bine.

Ziarele noastre, sunt pline de vești îngrijorătoare și de sport. Nu mai cuprind de-o bucată de vreme nici o coloană în care spiritul să-și găsească și el odihnă. Nici un rând destinat literaturii. În schimb pagini întregi cu fotografii și reportajii despre fel de fel vlăjgani, care de care mai români prin naștere, în chiloți și'n diverse „situații“, alergând învințiți după mingi umflate, ca și capetele lor, cu aer.

CONST. GH. POPESCU

Mici creionări

Poetul **D. HINOVEANU**, autorul frumoaselor și apreciatei volume de versuri: **Azur pentru plopul cu îngeri, Luminișuri în somn și Tărmuri vechi**, va scoate în curând de sub tipar: **CUC PRINȚĂRĂ COBUE**, cu ciclurile: **Tainele cum anină de boltă și Om din țara cucului**.

„Buletinul Poesiei Românești“ apare la sfârșitul acestui an. El va cuprinde lucrările poetice tipărite în ultimii doi ani, împreună cu note critice.

„Buletinul Poesiei Românești“ este o lucrare unică în acest gen la noi. El va apărea anual începând din acest an.

Domnii autori care au tipărit volume în anii 1938 și 1939 sînt rugați, să trimită câte un exemplar împreună cu extrase depe note critice pe adresa: **C. Pârlea. Str. Rădăței No. 49. București VI.**

MIHAIL LUNGIANU, neîntrecutul cântăreț al tainelor și năzuințelor sufletului românesc, a tipărit în editura „Universul“, volumul de legende **„A tot Puternicul pe lume“** (184 pag.) Talentul categoric al autorului fuzionează armonios folclorul cu literatura, iar în cartea de față reușește remarcabil să creze atmosfera de mister și mit, în care activează personagiile din legendele sale. Nu greșim așezând proza d-lui M. Lungianu în categoria unui fenomen cu totul specific în literatura română.

Harold Lamb — CRUCIADELE — editura librăriei Școalelor Craiova — lei 72. Acest mic tratat istoric desvelește un colțisor, foarte important pentru progresul civilizației Europene, din cursul importantelor evenimente mondiale.

A apărut în editura „Universul“ volumul de legende românești religioase-morale: **„A TOT PUTERNICUL PE LUME** de dl. **MIHAIL LUNGIANU**. Prețul lei 40.

În numărul viitor al revistei vom prezenta lectorilor noștri lucrările următoare: **M. Eminescu** — opere — 4 volume, ediție îngrijită de prof. **Ion Crețu**.

Petru Manoliu — DOMNIȚA RALU CARAGEA.

Victor Ion Popa — MAISTORAȘUL

AUREL UCENICUL LUI DUMNEZEU —
 eronica vremii și a vieții lui Aurel Vlaicu
Theodor Martas — **D'ANNUNZIO** și
Dan Petrașincu — **MIRACOLUL** — serie-
 ri despre care, din lipsă de spațiu, nu ni-am
 putut ocupa în acest număr.

Ne vine în minte, și fiindcă ne vine în
 facem cunoscut și altora, precizările făcute
 cândva în jurul „Convorbirilor” de M. Dra-
 gomirescu: „Dacă e o greșală (scuzabilă prin
 scop) înălțarea nemeritată a unor poeți, pen-
 trucea sunt naționaliști, apoi e o greșală și
 mai mare (fiindcă nu e scuzabilă prin nimic)
 înjosirea unor scriitori pentru că sunt națio-
 naliști.” — E bine să-și aducă aminte de
 acest lucru anumiți domni care ne tot bă-
 zâie să spunem cu cine ținem în preocupă-
 rile noastre literare.

PREPOEM — revistă de afirmare a ti-
 nerei poezii românești — anul I Nr. 1. Re-
 dactor **Traian Mihăilescu** redacția și admi-
 nistrația str. Negoii 51, București.

INSEMNĂRI LITERARE — anul I,
 Nr. 1 — redactor **Petre P. Baci**, redacția și
 administrația: Blaj str. S. Bărrațiu 48.

LITORAL — anul I Nr. 4. — Director
 proprietar și redactor responsabil **Dumitru**
Olariu. Redacția și administrația Constanța,
 str. Searlat Virnav 26.

LUCEAFĂRUL LITERAR — apare bi-
 lunar — director **Nicoiaie Graur**. Redacția:
 București, suburbia Militari, str. David 63.

DACIA — ziar de afirmare românească
 al Ținutului Timiș. Apare sub egida Astei
 Bănățene. Șef redactor **Romulus P. Roșu**,
 director administrativ **dr. Nicoiaie Ilieșu**.
 Redacția și administrația: Timișoara I, str.
 Lonovici 2.

VERITAS — anul I, Nr. 1 — săptămâ-
 nal de literatură, teatru și cinematograf. Di-
 rectori: **Mihail Șerban** și **George Șoimu**. Re-
 dacția și administrația: București, str. Spă-
 tar Milescu 51.

N. VĂJ.

Inscripție pe un album

de **VICTOR EFTIMIU**

Sunt oameni care înfruntă viața cu un
 surâs înalt luptând cu toată lumea, ripostând
 energie la atacuri, atacând ei înșiși violent;
 în interiorul căminului însă, devin cei mai
 stersți dintre muritori, acceptând orice, lă-
 sându-se terorizați de cel mai neînsemnat
 membru al familiei.

Alții, dimpotrivă. În oraș, se strecoară
 pe lângă ziduri, salută umil, înghit toate
 afronturile, zâmbesc și cer scuze tuturor, pen-
 tru ea odată ajunși acasă la ei, să se înalte
 cu mândrie, să ridice vocea, să-și mărească
 gesturile, să facă exces de demnitate și bra-
 vură, umilind o nepoată pripășită, ori o bia-
 tă nevastă care a spălat rufe toată ziua și
 nu i-a servit supa destul de răcorită: prin
 eroismul casnic, răscumpără o existență pub-
 lică stigmatizată de platitudine.

Compensații...

Să fii onest, să te speli și să faci binele
 pentru propria ta plăcere, nu cum fac cei
 mai mulți, care sunt generoși de ochii lumii,
 einștiți de frică și se primenesc pentru alții.

Poetul dramatic, ca și oratorul, trebuie
 să țină calea mijlocie între platitudine și
 abstracție. Căci, dacă tiparul nu suportă pla-
 titudinea, auditoriul respinge abstracția.

În țările mici, gloria este o simplă iri-
 tare.

Nu prea sta la un loc cu înăcriții, că să
 nu te înăcrești și tu: ratarea este o boală
 care se ia.

Lăsați iluzia consacrarilor postume: pos-
 teritatea va avea destul de furcă cu proprii
 ei literatori, ca să mai gireze polițele
 noastre!

Popearele fericite n'au istorie. Scriitorii
 fericiți nu scriu.

Lasă totdeauna femeilor, impresia că ele
 te-au părăsit! E cea mai delicată dintre
 ironii...

Poți vorbi de deșteptăciune și chiar de
 înțelepciune, dar nu poți vorbi de inteligen-
 ță acolo unde nu există generozitate.

— XX —

Volum de poezii primite :

NICOLAE STELIAN BELDIE — Căntece din Maramureș — tipografia „Alexandru A Terek“, str. Mârzescu 9. Iași.

POMPILIU BARBU — Epigrame — Tiparul tipografiei „Moșilor“ Brad.

D. HINOVEANU — Țăruri vechi — tipografia Viața Culturală Seini.

PETRE PAULESCU — Luceferi de rouă — ed. Cugetarea.

DEM. PASĂRESCU — Cântec sărac — ed. Ideia.

EM. PAPAZISSU — Soare într'un strop de rouă — editura Ideia.

TEODOR AL. MUNTEANU — Viori de lut.

VINTILĂ PETRECU-VRANCEA — Sus inima — editura ziarului Progresul.

ION HORIA MUNTEANU — Țăr sacru — Adonis.

MATEI ALEXANDRESCU — Jocul cuvintelor — edit. Cartea Românească.

ION MOLDOVEANU — Sbor peste ape — colecția revistei Symposion, Cluj.

CORIOLAN N. CHISANU — La Răscruce — ed. revistei Tinerețea, București.

NELLU CRISTESCU — Primăvara — epigrame — Poezia Anotimpurilor — tipografia Unirea Caracal.

Au sprijinit revista achitând la timp abonamentele :

Profesor **Gavril Barbul** loco; dr. **Ioan Covaciu** Jibou, Sălaj; **Constantin Constantinescu** Dobreni, Neamț; protopop **I. C. Pușcașiu** fost prefect, Apateau, Satu-Mare; prof. **Victor Mateiu** loco; prof. **Adrian Demian** loco; magistrat **Alex. Bocianu** loco; dr. **Ștefan Benea** avocat loco; ing. **Boroș s. dir.** fabricii Phönix Baia-Mare; preot prof. **Gh. Sima** loco; dra **Aurica Oancea** înv. Seini, Satu-Mare; **Paul Vârvaș** loco; dna **Elena Dobosi** înv. Negrești, Satu-Mare; **Dănilă Gh.** inst. loco; dna **Irina Nichifor** Seini, Satu-Mare; dr. **Coriolan Bohățiel** notar public loco;

co; **Ion Giurgea** inst. loco; **Iosif Dărăbant** inst. loco; **Giurgea Gh.** dir. școlar Viile Satu-Mare; **Stan Florea** înv. dir. Odoreu, Satu-Mare; **Mauriciu Reitter** director banca Casa Noastră loco; **Aurel Pelle** directorul fabricii Dac loco; **Ion Chirilă** dir. înv. Petea, Satu-Mare; dr. **Buteanu** prim-pretor Seini, Satu-Mare; **Duchița State** dir. înv. Botiz Satu-Mare; **N. Bocu** contabil Banca Națională loco; **Seucan Ștefan** dir. înv. Crai-Dorolț, Satu-Mare; **Aloise Brumat** dir. înv. Ciocârlău, Satu-Mare..., etc.

N'AU ACHIAT ABONAMENTUL, deși ni-au reținut, ani de-arândul, revista :

Dr. **Dionisie Pop** medic Arud, Satu-Mare; **I. Cojocaru** direcția silvică Cluj; **Gh. Andreica** Călinești, Maramureș; **Gh. Nistor** notar Homodorul de jos, Satu-Mare; **I. Iliescu** înv. dir. Bicz, Neamț; **Gh. Cojocaru** înv. Dobreni, Neamț; **Al. Ciocârdel** inst. șc. nr. 12 Ploești; **I. Gâdea** inst. șc. nr. 6 Arad; **Traian Zinveliu** dir. șc. nr. 7 Cluj; avocat **Teofil Șinca** Negrești, Satu-Mare; ing.; șef. **Gh. Pușcașiu** Negrești, Satu-Mare; ing. șef. **E. Leheneanu** șeful serv. drumuri loco; **D. Co-**

săceanu șeful vămii loco; dr. **I. Bohățiel** avocat Baia-Mare; dr. **Pop Sever** avocat Șomeuta-Mare; **Leon Bârlea** notar Halmeu; **N. Agapescu** înv. Sacalușești, Neamț; **Th. Vâjdea** prof. Oradea; dr. **Alex. Nilvan** avocat Șomeuta-Mare; **Oct. Teofănescu** Răsbonei, Neamț; **Simeon Purice** ist. Piatra-Neamț; **C. Mateescu** inst. Brăila; **Hristu-Macri** inst. Galați; **Carol Drimer** Iași, etc.

Continuare în numărul viitor.

Afirmarea

Literară-Socială

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ȘI OCTAVIAN RULEANU

ANUL IV. — No. 8-9. AUG.—SEPT. 1939

Redacția și administrația: Satu-Mare, Str. Moldova Nr. 53.

BCU Cluj / Central University Library Cluj